

ii. dengê heyva...

Dengê heyva li ser golê me îşev gava xwîn diçe ji bejna spîndarê olan e, dipiştive li Payîza demê gava bêjî were li qeracê dayne gava dêwênen hesinî biçerîn li peravê..

Selim Temo / RÜPEL - 11

...Beşera dilê min delêl

Yek hebû, yek tunebû... ê hebû ne yê me bû, yê tune bû aliye kî me yê winda bû. Ji hebûna me ya li darê dinê, em herdu li wî aliye winda bûn. Çiqas em nêz dibûn ewqas ji me dûr diket, çiqas me xwe lê digirt ewqas ji me re dibû xerîbek... Yıldız Çakar / RÜPEL - 5

Ferman û koçberî

"Ya sems, ya serê siba ezîz, derge dîwanê Şêx Adî, tu herî hewariya heftê du milletan, hewariya rîwiyêni riyan, nefşen tengiyan, serê li ser balgiyan, paşê jî bêyî hewariya me. Ya Melekê Tawis, serê min qurbana te be, tu were hewariya me..." Ayhan Erkmen RÜPEL - 8

Rojnameya
Heftane

www.xwebun.org

Em bi xwe
ne!

Şeva 21'ê kanûnê şeva herî dirêj a salê ye. Pişti vê şevê êdî hikmê tarîtiyê kêm dibe û ronahî li tevahiya rojê serwer dibe. Di nav gelên Rojhilata Navîn de baweriyeke bi navê Şeva Yelda heye. Li hinek deverên Kurdistanê bi boneya vê şevê pîrozbahî têl lidarxistin. Ji bo vê şevê pînaseyên mîtra, mîhrda, mîhrza, mîrza têl kirin angô wateya xwe roj hilat e.

Em jî di rojeke wiha de bi belavkirina rojnameya 'Xwebûn'ê silavekê didin xwendevanên xwe. Reh û kokêni zimanê me heta bi hezaran salan dirêj dîbin. Xêrnexwaz dixwazin rehêne me qut bikin da ku em ji xwebûna xwe dûr bikevin. Ji bo em pêşîya xwe baştir bibînin em jî duh, iro û sibeyê di nav hev de dibînin û pêwendîya dem û mekanê ji hev qut nakin.

Xwebûn, xwenasîn û xwezanîn e. Di felsefeyê de xwenasîn bingeha hemû zanebûnan e. Em xwebûna xwe di ziman, çand, erdnîgarî û azadiyê de dibînin.

İro hebûn û zimanê me desteser kirine û wekî çek li hemberî me bi kar tîmin.

Wek rojnameya Xwebûn bêguman çend rîgezêne me yên weşanê hene. Ya yeke-min li hemberî piştaftîne parastina zimanê kurdî ye. Rêgezeke din a bingehîn agahdarkirina rast a civakê ye. Her wiha yekitiya neteweyî ku niha di rojeva kurdan de ji bo me jî rîgezeke din e. Em dixwazin hemû kurd xwe di vê rojnameyê de bibînin. Ger di rîya yekitiya neteweyî de hindik be jî roleke vê rojnameyê hebe wê demê em ê karibin bibêjin ku em serfiraz in.

Dibe ku hinel kes meraq bikin û bibêjin gelo ev kî ne? Bersiva kurt û kurmançî; em bi xwe ne!

xwebûn

23-29 Kanûn 2019

Hejmar: 1

Buha: 4 TL

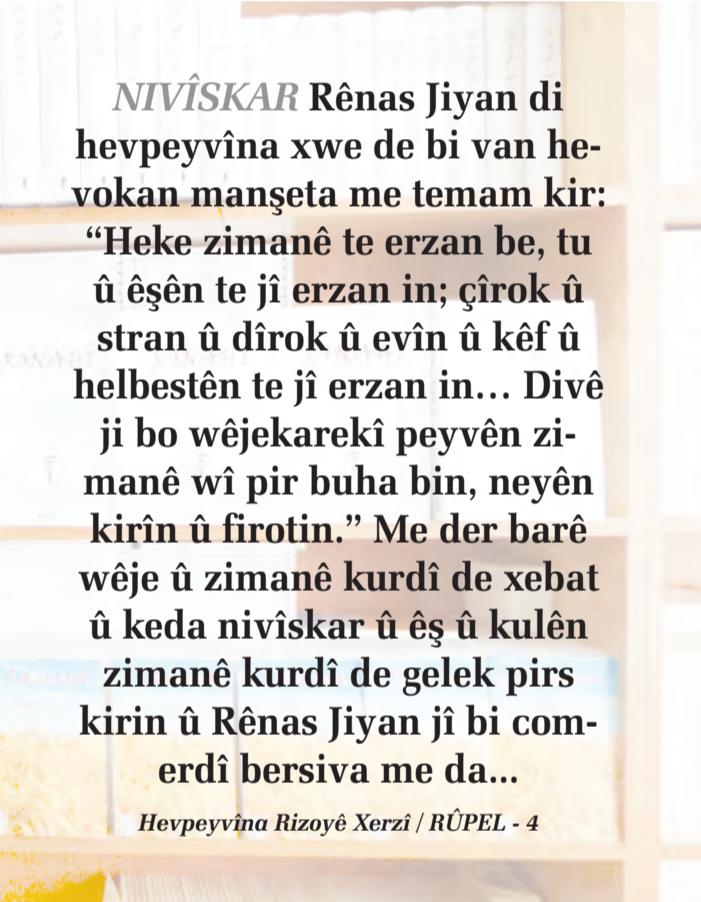
rojnameyexwebun@gmail.com

Heke zimanê te erzan be...

NIVÎSKAR Rînas Jîyan di hevpeyvîna xwe de bi van hevokan manşeta me temam kir:
"Heke zimanê te erzan be, tu û êşen te jî erzan in; çîrok û stran û dîrok û evîn û kîf û helbestêne te jî erzan in... Divê ji bo wêjekarekî peyvîn zimanê wî pir buha bin, neyên kirîn û firotin." Me der barê wêje û zimanê kurdî de xebat û keda nivîskar û êş û kulên zimanê kurdî de gelek pirs kirin û Rînas Jîyan jî bi comerdî bersiva me da...

Hevpeyvîna Rizoyê Xerzi / RÜPEL - 4

Armanca me yek e

Pişti hewldanên Kongreya Neteweyî ya Kurdistanê (KNK), li tevahiya Kurdistanê û li Ewropayê kurd ji bo avakirina yekitiya neteweyî û ji bo lidarxistina kongreya neteweyî ku hemû rîxistin û saziyên kurd ên her çar parçeyên Kurdistanê di nav de cih bigirin, ketin tevgerê. Di vê çarçoveyê de li başûr, bakur û rojava û li rojhilatê Kurdistanê, her wiha li

Ewropayê nûnerên gelê kurd, sazî, rîxistin, hunermend û rojnameger ji bo yekitiyeke di nav gel de bê avakirin gelek civîn, konferans û daxuyanî dan. Ligel çalakî û hewldanan, nîrînên welati, nîvîskar û siyasetmedaran jî di rojeva wê hefteyê de cihê xwe girtin. Banga yekitiya neteweyî û parastina berjewendiyên niştanî derket pêş... RÜPEL - 7

Li seranserê cîhanê jî doza mafê xwe dîkin

Li Kurdistan, Tîrkiye û seranserê cîhanê jî li hemberî tundîyan li kolanan in. Jinan bi çalakiyên xwe banga rîxistinbûna jinan û bilindkirina têkoşînê kirin. Rêxistinê jinan jî bilançoya tundî û qetilkirina jinan parve kirin. Li gorî van bîlançoyan, di nav 11 mehan de 305 jî aliye mîran ve hâtine qetilkirin û 556 jî bi tundiyê re rû bi rû mane... RÜPEL - 9

Helwesta zimanî

Gelo helwesta me ya zimanî ci ye? Di wî warî da ne tenê xwende û rewşenbîr, helwesta hemû beş û tebeqeyen civakê girîng e, ne tenê helwesta penvrayî, helwesta takekesi jî pir girîng e... Samî Tan / R.5

Dîsa û jî nû ve Mem û Zîn
Ehmedê Xanî yek ji wan kesen pêşîn e ku bi êşa parçebûna welatê xwe hesiya. Ü bi gotina cenabê wî, wî jî xwe re evîna Mem û Zînê kir hincet da ku kurd tîfaqa xwe çêbîkin... Ramazan Olçen / R.5

Kremlîn vala hat derxistin
Di 19'ê kanûnê de li Rûsyayê du bûyeren mezin pêk hatin. Her çiqas mijar û şewazî ji hev cuda bin jî ji ber bandora wan a li ser hev bi awayekî yekser ketin rojeva siyasi ya Rûsyayê... Felemez Ulug / R.7

Nasnameyê xopawitişî:

Zazacîtî

Meseleyê nasnameyî meseleyêka newe ya û hîna zaf seserr a peyin de însanî pê eleqadar benê. Nasnameyî millî, dînî û cematkî ra tever newe nasnameyî zî vejîyayê. Hetê wirişiş û rûniştişî ra bîgêrin hetanî dayış û girotişi ya însanî wazenê xo pê nasnameyanê neweyan bidê şinasnayış. Tayî nasnameyî xo ver ra virazîyayê, labelê tayî zî hetê şexsan ra nîyê pêra. Tayî ci rûniştiş û miyanê şarî de ca girewto, tayin zî ri nêdî yanî qebûlê şarî nêdîyo yan zî hêdî hêdî bî vîn şî... Wisif Zozanî / RÜPEL - 9

Merheba xwînerên delal, bi boneya nîvîsînîna ji rojnameya Xwebûnê, ez jî bi kel û bîn vegeriyan salêna xwe yên 'nirxandin' û 'rexnegirî' yê ku piraniya wan jî gotar û nîvîsîrên min... Şener Ozmen / R.11

Warê ku dîrok jê dizê
Girêmiraza, mejiyê mirovan bi pirsên bê bersiv dagirtiye. Herkes ji hevdû dipirse bi pirsên xwe bi pirske din dibersivîne. Bi vî awayî her ku diçe pirs mezintir dibe, lê bersiv zîro... Agit Yazar / R.12

Jin bê tirs û bi hêz li qadan bûn

Jinên çar parçeyên Kurdistanê û hemû cîhanê vê salê li dijî her cureyên tundiyê li qadan bûn. Bi taybetî jin bi çalakiyên xwe yên bi reqs banga rôexistibûyîn û bilindkirina têkoşînê kir

NAVENDA NÜÇEYAN

Têkoşîn û çalakiya jinên cîhanê ku di meha mijdarê de bênaver berdewam kîrin û di 25'ê Mijdarê Roja Têkoşîna Tundiya Li dijî Jinan gîhişt astekî bilind, di meha kanûnê de jî berdewam kîrin. Ji Kurdistanê heta Tirkîyeyê, ji Iraqê bigire heta Iran û Şiliyê jin li dijî her cureyên tundiyê li qadan, tevî hemû astengîyan jî li ber xwe dan û bê tirs çalakiyên xwe pêk anîn. Jin bi çalakiyên xwe yên cur bi cur peyama 'tu êrîş û hêz nikare têkoşîna jinên birêxistinkirî têk bibe' dan.

Bi taybetî li dijî qetilkirin, tundî, iştîşmar û tecawizê, çalakiya bi dansa a jinên Şiliyê ku di 25'ê Mijdarê de li ber Wezareta Wekeviya Zayenda Civakî û Mafêñ Jinan pêk anîbûn û ev çalakî li cîhanê bûbû rojev, di meha kanûnê de jî bandora xwe da hîskirin û berdewam kîr. Li gelek weletan jin bi heman çalakiyê li dijî qetilkirin, tundî û tecawizan berteke û xwe anîn ziman.

Li Kurdistanê jî jin pişti çalakiyên 25'ê Mijdarê, di meha kanûnê de bi çalakiyên wek semîner, civîn, şahî, meş, daxuyaniy û hwd. li dijî tundiyê bertekîn xwe anîn ziman. Her wiha jinê kurd di qada zimanê kurdî de jî çalakî pêk anîn. Jinê kurd li dijî asîmîlasyona li ser ziman, ji bo kurdî di her qada jîyanê de bibe zimanê rojane û pêş bikeve, çalakiyan pêk anîn û platforman ava kîrin. Jinê kurd dixwazin bi rîya van çalakî, platform û civînan di nav civakê de hestiyariyek bidin avakîn.

Jinê li Tirkîyeyê jî bi reqs jinên Şiliyê bertek nişanî tundiyê dan û ketin rojava jinên Tirkîyeyî.

Derveyî çalakiyên jinan ên li dijî her cureyên tundiyê gelek bûyeren ku azadiya jinan û destkeftîyên wan kîrin hedef jî hatin jîyîn. Minâk; di 4'ê kanûnê de Desteya Bilind a Fedwa ya girêdayî Yekîtiya Alimîn İslâmî ya Herêma Kurdistanê bi idîaya ku karêne li rî û ne ehlaqî rû didin fetwayeke sorret derbarê jinan de da. Li gorî fetwayê nabe jin bi tenê biggerin, derkevin derveyî bajêr û bi tenê li taksiyê siwar bibin. Ev fetwa rastî bertekîn jinê Başûr kîrin. Jin li dijî vê fetwayê

siwar bibin. Ji aliye din ve jî çalakiya bi dansê ya jinên tirkîyeyî ji aliye Wezîre Karê Hundir Suleyman Soylu ve hat rexnekin û hwd.

Her wiha gelek sazî û rôexistinê jinan jî bîlanço tundî û qetilkirina jinan parve kîrin. Li gorî vê bîlanço û nav 11 mehan de 305 jin ji aliye mîran ve hatine qetilkirin û 556 jin jî bi tundiyê re rû bi rû mane. Lî li gorî bîlanço ne fermî hejmar hîn zêdetir e.

Bûyer û çalakiyên ku pêk hatin wiha ne:

✓ Li bakurê Kurdistanê jin di çarçoveya kampanyaya 6 mehan a Tevgera Jinê Azad (TJA) ku bi dirîşma 'Ji bo guhertin û azadiyê tu jî rabe ser pêyan' dabûn destpêkîrin, çalakiyên xwe domandin. Kampanyaya ku dê di dawiya meha kanûnê de bi dawî bibe, bi awayekî cuda bê domandin.

✓ Meclisa Jinê a HDP'ê civîn û kongreyê xwe pêk anîn. Di van civîn û kongreyan de bîryara bilindkirina têkoşînê hatin girtin.

✓ Komîsyona Jinan a Kongreya Civaka Demokratik (KCD) di 3'ê mijdara 2019'an de bi şîra 'Deng û Pênuşa Azad Jina Têkoşer a Nemir e' bi tevlibûna gelek jinê helbestvan, nîvîskar,

çiroknûs, senarîst, editor, aktivîstên TJA, nûnerên sazî, partî û jinê siyasetmedar di komxebata 'Jin Nivîs û Nivîskariyê' li dar xist. Pişti nîqaşan û girtina bîrya-rengîn 'Platforma Pênuşa Jinan Mezopotamyayê' hat avakîrîn.

✓ Li rojavayê Kurdistanê li dijî qetilkirina jinan û tundiyê gelek semîner, civîn, meş û hwd. pêk hatin. Jin bi çalakiyên cur bi cur bal kişandin ser tundiyê û têkoşînê ku li dijî tundiyê têن dayîn.

✓ Li başûrê Kurdistanê rôexistinê jinan bernameya 16 rojan ku starta wê di 25'ê Mijdarê de hatibû dayîn, bi çalakî û şahîyên cur bi cur bi dawî kîrin. Gelemeperiya çalakiyên li Başûr ji bo piştgîrîdayîna mafêñ jinê Rojava pêk hatin. Pişti bidawîbûna bernameya 16 rojan sazî û rôexistinê jinan daxuyaniyeke hevpar dan.

✓ Di 4'ê kanûna 2019'an de Desteya Bilind a Fedwa ya girêdayî Yekîtiya Alimîn İslâmî ya Herêma Kurdistanê bi idîaya ku karêne li rî û ne ehlaqî rû didin fetwayeke sosret a ji 8 xalan pêk dihat derbarê jinan de da. Li gorî fetwayê nabe jin bi tenê biggerin, derkevin derveyî bajêr û bi tenê li taksiyê siwar bibin. Ev fetwa rastî bertekîn jinê Başûr kîrin. Jin li dijî vê fetwayê

çalakî pêk anîn û ji Desteya Bilind a Fetwayê xwestin ku bîryaran paşve vekişînin û lêborîn bixwaze.

✓ Li Tirkîyeyê gelek jin ji aliye mîran ve hatin qetilkirin û rastî tundiyê hatin. Sazî û rôexistinê jinan li dijî van bûyeran çalakiyan pêk anîn. Heta jinê tirkîyeyî çalakiya bi reqs pêk anîn û ev çalakî jinan rastî nerazîbûna Wezîre Karê Hundir hat. Pişti nerazîbûna wezîr li gelek bajarê Tirkîyeyê jin bi heman çalakiyê bertekîn xwe anîn ziman. Her wiha jinê parlamente û CHP'ê jî li meclisî bi heman rengî ber tek nîşanî wezîrî hundir dan. Ji aliye din ve jin dozê tundiya li ser jinan şopandin û li dijî yasaya nafaqayê ji çalakiyan pêk anîn. Her wiha jinê li Tirkîyeyê ji bo naskirina nasnameya xwe di 15'ê kanûnê de ji bo 17 hefteyan atolyeya jîneolojiyê dan destpêkîrin û dê atolyeya jinan di sala nû de jî bidome.

✓ Jin li Iraq û Iranê jî li dijî tundiyê çalakiyan pêk anîn. Heta li van weletan jin ji çalakiyên civakî re jî pêşengtiyê kîrin.

✓ Di serî de jinê Şiliyê jinê çar aliye cîhanê jî li dijî her cureyên tundiyê daketin qadan û gotinê xwe anîn ziman.

Serhatî û sîren?

Mizgîn Ronak

"Ji James Joyce û vir ve em dizanîn ku mezintirîn serhatiya jîyana me, kîmasiya serhatiya e. Ulyssesê ku li Troyê şer kîriye, pişti ku behre derbas kirine vegeriye mala xwe, wî xwe bi xwe keştiya xwe ajotibû berpirsayarê wê bû û li ser her giravê jî xwedan destikek bû, na bêgu-man ew ne awayê ku em jîyana xwe pê dijin. Axir rîwîtiya Homeros êdi di hundîre me de ye... Girav, behr, sîrenê ku hiş û aqil ji serê me dibin û İthakaya ku gazi me dike. Van rojan ew êdi tenê dengê hebûna me ya hundîrîn in." (Milan Kundera, "Pirtûka Ken û Jibîrkîrinê," Kovara Zarema rexne û teorî, payîz-2014.) Em di serî de dest pê bikin; testîta ku dibêjê "mezintirîn serhatiya jîyana me, kîmasiya serhatiya e" ma kîmasiya serhatiya dikare bibe 'serhatî'?

Belê. Em jî vê serhatiya ku bi giranî, sînor û şilestezinê xwe dibe "serhatiya" herî dilşewat û "ne serhatî" baş dizanîn. Lew serhatiyen me nîn in. Em di helwes-tîn xwe yên herî têkoşer de jî kedîkirî ne, dema ku em dixwazin zîrek û jehatî bibin jî em dişibin mîran! Lew çavên me yên bêserhatî, ji bili serhatiya mîran a dewletokî tu serhatiyek azad û baskibilind nedîtine. Loma jî hem em, hem dirok, hem jî roja me, deyndar in. Deyndarîn li hemberî jinê. Lî em çawa li hemberî xwe deyndar in? Lewra pişti demekî em hem bûn masiyen li nav masidankê (akovaryum) û me oqyanûs jî bîr kîr. Di her hest, peyv û helwesta me de masiyen masidankê hene ne yên sewdaser û azad ên li oqyanûsan û serhatiyen bê ser û bêr.

Ji ber vê yekê em ne Ulysses (Udysseus) in ne jî keşti, serhatî û vegera me ya efsanewî heye. Lî belê em dîsa jî rîwî ne, waye diyar e ku em ê ji tevî çolselha û deryayan derbas bibin, bi ba û bahozan re bibin dost û rastî sîrenan jî bîn! İja çî! Ji bo ku şukur em ne mîr-ne Ulysses in, sîren xwişkîn me ne, hemû cin û periyen deryâyî, wan lehengîn jî...

Loma em bi şans in, dê ev keşti li tu derê asê nemîne û em neçar nemînin guhêne xwe bi şimayan bixitiminin û xwe ker bikin da ku dengê sîrenan neyê me. Tew em bi xwe sîren in ji. Tevî hêza xweza û kulîkkan, a bahoz, zanîn, hestiyarı, serhatî, wêrekî û firtoneyan bi me re ye. Star jî, İstar, İnanna, Vesta, Kleopatra, Mestûrexana Erdelanî, Feyrûz, Adilestan, Besê, Zilar û Arîn jî bi me re ne. Bes em qefesîn kedîkirînê bîşkinin û firtoneya dil û mîjîyê xwe rakin. Lew "tenê dengê hebûna me ya hundîrîn" ku nîvîskar dibêjê ji Ulysses maye têra me nake. Em bi xwe rî, rîwîti, serpêhatî û tevger in. Nema disekin...

Eyşe Şan bi deng û stranê xwe bû nemir

NAVENDA NÜÇEYAN

Gelek jinê kurd bi têkoşîn û serîrakirinê xwe yên li dijî paşverûtiyên civakî navê xwe li rûpelîn dîrokê nîvîsandin. Yek ji van jinan ku bi stranê xwe navê xwe li dîrokê nîvîsandin û wek 'keybanîya bêtac' tê nîsîn Eyşe Şan e.

Eyşe Şan di sala 1938'an de li Amedê ji dayik bû. Ji ber bavê wê dengbêj bû nîsîna wê ya muzîkê di temenî bicûk de çedîbe.

Eyşe Şan a ku li cemaitê jinan bi qesîdeyan dest bi jîyana

xwe ya muzîkê kir, wek Eyşe Şan, Eyşana Kurd, Eyşe Xan, Eyşana Eli dihat nîsîn. Eyşe Şanê stranê wekî 'Qederê', 'Dayîk' zêde kir, ji ber feraseta civakî ya 'guneh' bûna strîna stranan, rastî gelek pêkutî û çewisandinan hat û ji ber vê ji Amedê vediqete û ji neçarî li Dîlokê bi cih dibe.

Strana 'Ez Xezal im'

Eyşe Şan a li Dîlokê dest bi jîyana xwe ya hunerî kir, lê ji ber qedexebûna zîmanê kurdî, li radyoya ku lê dixebeitî ji neçarî 2 salan bi tîrkî distrê. Di sala 1963'an de berê xwe dide Sten-

bolê û li wir bi strana xwe ya "Ez Xezal im" navdar dibe û bi derxistina kaseteke kurdî-tîrkî êdi tê naskirin. Di heman salan de Eyşe Şan ji ber zextêni li ser zîmanê kurdî berê xwe dide Almanyayê.

Berê xwe dide Başûr

Pişti demekî Eyşe Şan di sala 1972'an de diçe Almanyayê û li bajarê Munsenê bi cih dibe. Li wir keça wê Şehnaz jîyana xwe ji dest dide. Pişti vê bûyerê Eyşe Şan demeke dirêj dev ji xebatê hunerî berdide. Ji Almanyayê vedigere welêt. Lî vê carê ji ber zextêni malbatê di

sala 1979'an de derbasî başûrê Kurdistanê dibe. Li Duhok, Kerkük, Hewlêr û Bexdayê bi hunermendê mîna M. Arifê Ci-zîrî, İsa Berwari, Gulbihar, Tahsin Teha, Nesrin Şîrwan û hwd. re derdikeve ser dikê û stranê dibêjê.

Eyşe Şan ku hemû êş û janan gelê xwe bi stranê dianî zîman, di 18'ê kanûna 1996'an de ji ber nexweşîya pençşerî jîyana xwe ji dest dide û li pey xwe gelek stranê bi êş û keser dihêle.

Di roja me ya iro de jî stranê keybanîya bêtac ji aliye gelê kurd ve bi taybetî ji aliye jinê kurd ve tê guhdarkirin.

Zilma li ser sînorêne sê dewletan

Bi hevkariya Îran, Ermenistan û Tirkîyeyê Rojnameger Azîz Orûç hat girtin. Rojnamegeren kurd li Orûç xwedî derketin û parastina rojnamegeriya rasteqnî kirin

Qedîr Esen

Rojnamegerekî din li rojnamegeren girtî zêde bû. Lî ev zêdebûn ji zêde-bûnên beriya niha cudadir bû. Ji ber ku bi hevkariya 3 dewletan pêk hat. Belê ez qala radestkirina Rojnameger Azîz Orûç dikim. Orûç pişti ku bi salan li bakurê Kurdistanê rojnamegerî kir, di sala 2017' an de ji ber dozeke wî ya dema zanîngêhê ceza li hat birîn û neçar ma derbasî başûrê Kurdistanê bû. Li vir jî ji 2 salan zêdetir nûçe çekirin û ji bo televîzyonan bername amade kirin.

Herî dawî di 8'ê kanûnê de ji bo ku derbasî Ewropayê bibe ji bajarê Silê-maniyê derbasî Îranê bû. Dema ku xwest ji vir ji derbasî Ermenistanê bibe, ji aliye Hêzên Ewlehiya Sînor ên Ermenistanê ve hat desteserkirin. Pişti lêpirsinêk kûr û işkenceyeke giran radestî istixbarata Îranê hate kirin. Li gel ku bêpirsgirêk ji Îranê derbasî Er-

menistanê bûbû jî, li ser radestkirina Ermenistanê, ji bo Îranê ku di işken-cekirin û darvekirina kurdan de xwedî azmûn e, bû pirsgirêrekem mezin. Orûç ji aliye istixbarata Îranê ve jî di lêpirsinêke kûr de hat derbas-kirin û piştre cezayê pere û dersînor-kirin lê hat birîn.

Peywira xwe pêk anîn!
Îstixbarata Îranê, li hemberî

Orûç dijimirovane tevgeriya û li şûna ku wî di deriyê sînor re radestî Tirkîyeyê bike, di ser telan de ew avêtin sînorê Tirkîyeyê û terki mirinê kir. Bi vî awayî Îran û Ermenistanê peywira xwe ya dewletbûnê ya ji sincê mirovahiyê dûr pêk anîn û peywir dewrê Tirkîyeyê kirin. Tirkîye ku di hêla dûrbûna ji sincê mirovahiyê de ji Ermenistan û Îranê pêşdetir e, di vê mijarê de peywira

ket ser milê wê pêk anî.

Destpêkî li ser agahîdayîna îstix-barata Îranê, Orûç û kesen ku wî ji mirinê rizgar kirin binçav kirin û ji raya giştî re Orûç weke 'terorist' ra-gihand. Li gel sahidî û bi dehan delî-lênen rojnamegeriyê ji Tirkîyeyê Orûç û kesen wî ji mirinê rizgar kiribûn girt û şandin zindanê.

Dikare bimire lê nikare bireve

Di van rojênu ku gelek plan û listi-kên gemarî li ser xaka kurdan têne kirin de dewletê li ser xaka kurdan desthilatdar in û dewletê cîranê wan li gel hemû dijberbûna xwe jî di mi-jara kurdan de dest didin hev û li dijî kurdan hevkariyê dikan. Di mînaka Orûç de jî careke din derket holê ku tu ne gerîla û servan, rojnamegerekî kurd bî jî para xwe ji vê hevkariya dij-berbûna kurd digirî û li gorî pêwîstiyê têyi cezakirin. Ji ber kurdbûna xwe Orûç, bi vê aqûbetê re rû bi rû ma. Heke Orûç ne kurdbûna ji neteweyeke din bûna îltimaleke mezin ev tiş ne-hatina serê wî.

Dewletê ku niha li ser radestkirina bi ewle ya teroristên DAİŞ'ê hevdîtinan dikan û ketine etriya canê wan, rojnamegerê kurd Orûç li ser sînor terki mirinê kirin. Li gorî wan

Orûç dikare bimire lê nikare ji zilma wan bireve. Tişa ji bo kurdan û rojnamegeren wan rewâ tê ditin ev e. Lî divê bêzanîn ku bi vê yekê re rojnamegerî jî tê qetilkirin.

Parastina rojnamegeriyê kirin

Tişa mirov dişîne û divê li ser bê rawestandin jî nêzîkbûna sazî û dezgehîn çapemeniyê ya li hemberî vê qetilkirina rojnamegeriyê ya bi destê dewletan e. Roja ku Orûç ji aliye Wezareta Karêne Hundir ve weke terorist hat lansekirin, li Tirkîyeyê bi dehan sazî û dezgehîn çapemeniyê Orûç weke 'terorist' nişan dan. Bi vê nêzîkbûna xwe piştigirî dan qetilbûna rojnamege-riyê ya bi destê dewletê.

Bi binçavkirin û girtina Orûç ca-reke din derket holê ku rojnamege-rên kurd, li Tirkîyeyê, ji bo parastina rojnamegeriyê bedelêne mezin didin. Lewre ji bo vê yekê rojnamegeren kurd li Orûç xwedî derketin û bi xwedîderketina Orûç re parastina rojnamegeriya rasteqnî kirin.

Heke li gorî rîgezêne dewletan rojnamegerî bê kirin û rojnameger dernekevin derveyî van sînoran wê gelek rastî di tariyê de bimînin û ser wan bê girtin.

Li ser milkê êzidiyan rûniştine û nadîn wan

Welatiyê êzidî yên ji gundê Kelhokê yê girêdayî navçeya Qûbînê ya Elîhê, di sala 1992'yan de gund û erdên xwe radestî malbata Karabûlût û Bîter ên endamên eşîra Reşkotan kirin û ji warê xwe koçî Ewropayê kirin. Êzidîyan di hizûra noter de bi îmzikirina belgeyan erd û gundên xwe bi 'ema-netî' radestî van her du malbatan kîrine. Êzidî pişti 20 salan angô di sala 2012'an de vegeriyan û xwestin erd û gundên xwe yên radestî her du malbatan kiribûn paş de bigirin.

Êrîşî êzidiyan kirin

Welatiyê êzidî ku xwediyê gund in her çiqas doza erd û gundên xwe kirin jî lê endamên malbata Karabûlût û Bîter mal û milkê wan nedan. Li ser vê yekê malbatan êzidî li 2'yeşîn Dad-geha Asliye ya Hiqûqê ya Elîhê doz vekirin. Pişti salan di têkoşîna hiqûqî de êzidî bi ser ketin û bi bîryara dad-gehê hat xwestin ku endamên eşîre erdên êzidiyan li wan bizivîrinin.

Pişti bîryara dadgehê malbatan êzidî ku xwestin erdên xwe cot bikin, bi tundî û gefen malbata Karabûlût û Bîter re rû bi rû man.

Herî dawî ferdên her du eşiran ne-hiştin êzidî erdên xwe bajon û li na-venda Elîhê êrîşî wan kirin. Di encama êrîşî de ji malbatan êzidî Nedîm Erkîş û Cevdet Tûkû di êrîşê de birîndar bûn. Êzidî pişti êrîşâ li hemberî xwe bi 3 traktoran çûn gun-dênen xwe û bi tevlîbûna 300 leşkeran erdên xwe rakirin.

Úca êrîş bir rojeva Meclisê

Parlamentera HDP'ê ya Elîhê ya êzidî Feleknaz Úca, bertek nîşanî êrîşâ li ser welatiyê êzidî da û bi pêşnûmepirsekê rewşa wan bir rojeva Meclisê. Úca di pêşnûmepirsa xwe de bi daxwaza bersivandina Alîkarê Se-rokkomar Fuât Oktay têkildarî êrîşê pirs kirin. **ELIH**

Kevirêne sûrêne Amedê têne dizîn

Navçeya Sûrê ya Amedê ku navê xwe ji sûrêne xwe digire, tê texrîbkirin. Li navçeyê, beriya 4 salan di 2'yeşîn kanûna 2015'an de qedexeya derke-tina derve ilan bû û heta bîhara sala 2016'an ev qedexye berde-wam kir. Li 6 taxêne navçeyê hê jî qedexye didome. Bi van qedexeyan re şerekî dijwar li navçeyê pêk hat. Ji ber vî şerî dijwar xesareke mezin gîhîst berhemên dîrokî yên li nav-

Li ber Dîcleyê difiroşin

Selîm Çanak ku çayxaneyâ wî nêzî sûrân e, got ku bi şev gelek kes têne ber sûrân, lê belê gava dibe bi roj kevir ne li cihêne xwe ne. Çanak, destnîşan kir ku jî zû de kevirên sûrân têne dizîn lê belê niha jî kevirên li ser wan şikil û remz hene hatine derxistin. Tê gotin ku di bin kontrola polîsan de bi qamyona kevir hatine kişandin û li hêla Deriyê Mêrdînê li qeraxê şemê Dîcleyê hatine valakirin. Qamyona van keviran bi 8 hezar TL'yî tê firotin. Qamyona kevirên bijartî jî bi 15 hezar TL'yî tê firotin.

Avhîsaz Arif İpek jî têkildarî mijarê got ku di demên dawî de li kafeyên Sûrê ev kevir têne bikaranîn û li hin cihan jî bi dekorasyona hundir wan bi kar tînîn. İpek, destnîşan kir ku heke tevdîr neyîn girtin wê ev texrîbat zê-

sûrân hatine rakirin. Hin kevir-en li ser wan wêne hene jî ji cihêne xwe hatine leqandin.

Tu agahî nedâ

Li gel ku ev dizîn di bin kontoralâ polîsên dewletê de hatiye kirin jî walîftiya Amedê, pişti derketina rewşê bi çend rojan daxuyaniyek da û angast kir ku kesen ku kevirên sûrê didizin û difiroşin binçav kîrine. Lî balkêş e di daxuya-nîyê de têkildarî nasnameya van kesan de tu agahî nehat dayîn û her wiha nehat aşkera-kin ku çend kes hatine bin-çavkirin.

Parlamenteren HDP'ê yên Amedê Dersim Dag û Semra Guzel, dizîn û firotina kevirên sûrê Amedê bi pêşnûmepirsan birin rojeva meclisê. Her du parlamentan ji wezîrên ber-pîrîyars pîrsan kirin û xwestin ku hîn bibin der barê kesen keviran dizîne de lêpirsîn hatiye destpêkirin an na. **AMED**

Ji Partiya Vatanê daxwazêne sosret

Partiya Vatanê, di nav hefteyê de ji bo rakirina nav, peyker û remzên se-rokên kurd Şêx Seîd û Seyît Riza ku ji aliye dewletê ve di demên cuda de hatine darvekirin, serî li walîti û şar-derîyê Amed û Dersimê da. Partiyê di serlêdana xwe de xwest ku navêne her du serokên kurd li her du bajaran li kuçe û kolanan hatine danîn bênguhertin û peyker û rem-zên wan bênguhertin. Dîsa di serlêdan de her du serok jî weke 'xayînên welat' hatin pêna-sekirin.

Seyît Riza bîra Dersimê ye

Vê hewldana Partiya Vatanê li her du bajaran jî rastî bertekê tund hat. Li Dersimê gelek partî, sazî û dezgehîn elewiyan bi daxuyaniyê cuda bertek nîşanî Partiya Vatanê dan. Diyar kirin ku Seyît Riza bîra gelê Dersimê ye û tişa ku tê armancırın bêbîrîştîna civakê ye. Her wiha anîn ziman ku Partiya Vatanê dixwaze bi vê serlêdanê ser rastiya komkujiya Dersimê binixumîne.

Dê serlêdana sûc bikin

Li Amedê jî Komeleya Şêx Seîd, bi daxuyaniyekê bertek nîşanî van serlênan da. Serokê Komeleya Şêx Seîd Kasim Fîrat, diyar kir ku Partiya Vatanê dixwaze kuştin û qetilkirina kurdan bê berdewamkirin û wiha got: "Kesen ku ziman û hebûna kurdan qebûl nakin, bila zanibin ku em û dev ji ziman û nirxên xwe bernedin." Fîrat da zanîn ku ji bo Serokê Giştî yê Partiya Vatanê Dogû Perînêk dê serlê-dana sûc bikin.

WÊJE JI DÊVLA KU NEHEQIYA LI CIVAKA XWE AŞKERA BIKE VEDIŞERE

Wêjeya kurdi vesartokek e

→ RIZOYÊ XERZÎ

Di sînamegerê fransî Godard de kameraya nîşanker carna ne ji bo ku nîşan bide, tam dijberê wê ji bo ku "veşere" tê bikaranîn: Heke bûyer an ji neheqiyek hebe û tu berê kamerayê bidî giya û kulîlkan, tu bi alava kamerayê wê neheqiyê vedişerî

RÊNAS JIYAN ki ye?

Di 1'ê sibata 1974'an li Qosera Mêrdinê ji dayik bû. Li Zanîngeha Dîcleyê Fakulteya Perwerdehiye besa Mamostetiya Seretayî xwend. Pişti zanîngeh qedand dest bi mamostetiye kir. Di 1999'an de dîwana wî ya yekem Janya çap bû. Di havîna 2003'yan de ekola "Çirûskîm" e aşkera kir. Ji sala 2003'yan û vir ve editöriya Weşanîn Belkiyê û di sala 2007'an de bi destpêkirina kovara Çirûskê direktoriya wê dike. Ji sala 1999'an û vir ve gelek berhemên wî yê helbestan û cend romanen wî hâline çapkîrin.

Me der barê wêje û zimanê kurdi de xebat û keda nivîskar û êş û kulen zimanê kurdi de gelek pirs kîrîn û Rênas Jîyan jî bi comerdî bersiva me da. Fermo em bi hevre li xemxurekî zimanê kurdi guhdar bikin.

Rêzdar Rênas Jîyan, tu dikari behsa çîroka xwe ya destpêka helbestvaniyê bikî, Rênas çawa dest û cîma dest bi nivîsîna helbestê kir û cîma helbest û ne beşike din a edebiyatê?

Her cend ez niha zêde serê xwe bi pexşanê û bi romanen re bişenînim jî, min bi helbestê dest bi kurdi kir; ji ber ku helbest "av" e. Mirov berê avê vedixwe, û dişitile. Heke min helbest nenivîsanda ez ê bişeniqiyama, bifetisiyama. Ez niha jî tî bûme û li ser pirtûkeke helbestê dixebeitim.

Helbest bo we tê ci wateyê ?

Giyanê mirov bi helbestê paqîjî dibe, helbest ji bo min behra paqîjîye, terapî ye ku ez xwe pê bikewînim, çiya ye ku ez derkevîm li ser biqîfîm, stîrkeke ku ez lê tenê bimînim...

Ji bo we kurdên ku çîrok, roman û helbestên xwe bi zimanekî din dînîşîn ew berhem dîbin malê pirtûkxane û mîrateya çanda kurd an dîbin malê wî zimanê pê hatiye nivîsandin, ci feydeya wan berheman ji bo kurdan heye?

Cawa em nikarin ji berhemên bi fransî, îngilîzî û almanî re bêjin ev aydi kurdi ne; kurdan nivîsandibe ya jî nenivîsandibe, em nikarin ji pirtükîn bi tîrkî, erebî û farisi re ji bêjin ev aydi kurdi ne. Gerek mirov nebe palê pûş û xwe nexapîne. Gava mala mirov bişewite, gerek mirov nece xaniyê xelkê boyax neke, xweşik neke. Heke destê wan pir jê nabe, dikarin bi her du zimanekî din hatîbe nivîsandin di asta "cîhanî" de be û pir pir mezin be. Harper Lee û romana wê "Kuştina Bilbilan" berê ya Amerîka û dûre jî ya kurdan e.

Lê di vir de ferqek heye, netewetî û gerdûni: Heke berhemek bi awayê neteweyî nebe aydi mirov jî, bi awayê gerdûni dikare bibe aydi wî. Lê divê berhema ku bi zimanekî din hatîbe nivîsandin di asta "cîhanî" de be û pir pir mezin be. Harper Lee û romana wê "Kuştina Bilbilan" berê ya Amerîka û dûre jî ya kurdan e.

Mirov dikare alavîn serdestan bi kar bîne, lê divê bikaranîna wan alavan ji bo têkbîrîna serdestiyê be, ne ji bo ku mirov pê bindestan bikuje û bide pey berjewendiyen şexsi û populizmê.

Di vir de divê nivîskarîn kurdi jî hay ji xwe hebîn û ji ber ku bi kurdi nivîsandine xwe ji her tişti neşon û quretiyan li ser serê xelkê nekin. Divê nebêjin: "E jixwe wa ye me bi kurdi nivîsand û temam! Bû-nebû tişt pê nayê." Tişt pê tê. Nivîsandina nebaş a bi kurdi jî zerarê dide kurdi.

Kurdîn ku bi tîrkî dînîşîn, heger qabiliyet û hunera xwe layiqî kurdi nebin, ji etîk û duristîyê dûr in; her wiha içar kurdîn ku bi kurdi dînîşîn û hemû quşûrîn xwe bi nivîsandina kurdi vedişerîn jî ne durist in.

Li gorî Lacan; divê ku fantazî û daxwazîn mirovî bi qasî ku mirov nikaribe wan bi dest bixe ji rastiya mirovî ku dixwaze wêdetir be. Ü dibêje; dema tu tişta dixwazî bi dest

bixî, êdî tu wê naxwazî. Yanî mirov ne ji bidestxistinê lê ji xeyala wê hez dike. Ji bo ku ew xeyal jî tim zindî bimîne lazim e tim ji me kêm be. Gera di nav labîrenta edebiyatê de jî fantaziyen nivîskar e. Denklemeke qeba bû lê dîsa jî heke denklem ev be ji Janyayê heta bi Stranê Sor Nivîşîn Mor; ji bo Rênas Jîyan fantaziya li dû ye ci ye, ew li pey xeyala kîjan rastiyê ye?

Xeyala min azadî ye, mixabin ez negîhamê azadiyê. Pirtûkên min xeyalîn min in, angô lêgerînê min ên azadiyê ne. Azadiyekê teqez (mutleq) tune ye, ji ber wê jî ti carî xeyala azadiyê naqede. Bi nivîsandina her pirtûkî ez gaveke din nêzîkî azadiyê dibim lê nagîhêmê. Xeyal xweş in lê divê ew hindik hindik karîbin bibin bireser ku rîveçûna xeyalbîn (ê ku xeyalan dibine) bidome. Xeyalîn beravêti kuştina xeyalbîn e. Xeyaleke bidestxistî rî li ber gelek xeyalîn din vedike: Mirov çer ku digihêje xeyala xwe, ew xeyal di destê wî de diteqe û dibe bi mîlyonan xeyal. Pirtûkên min ên xeyalî (projeyen min) sed qatî ji pirtûkên min ên weşiyayî pirtir in; yanî ez pir kêm im. Ez ji Lacan hez dikim. (Ez dizanim ku ev bersiva min jî "kêm" bû, dîsa Lacan mafdar e.)

Helbet çeka herî xurt a edebiyatê û pê re ya hiş ziman e. Ma ne li gorî pîşkînalîstên strukturalist ziman; di heman demê de civakîbûn, çand û dîrokê tevî qanûn û qedexyê wê civakî di nav xwe de dihewîne. Zarokekî dema çavê xwe li vê cîhana nenas vedike hêj ku wateyeke nikare bide tiştekî xwe di nav deryaya sembolên ziman de dibîne. İcar ji bo geleki weke gelê kurd ku di şikencya pişafîn de ye, rol û rista wêjekar û têkiliya wî/wê bi ziman re divê çawa be?

Ji ber ku civaka me ne civakeke hismend e pir zû di zimanê xwe de dibihure. Em bi çavê "xurde"yan li bêjeyen zimanê xwe dinêrin ku gişî bi erebîbazar bifiroşin etaran. Heke zimanê te erzan be, tu û êşen te jî erzan in; çîrok û stran û dîrok û evîn û kîf û helbesten te jî erzan in... Divê ji bo wêjekarekî peyvîn zimanê wî pir buha bin, neyîn kirîn û firotin: Ew wan yek bi yek ji kuçe û ser sergoyan bide hev, bi ruhê xwe wan xwedî bike, di dilê xwe de wan germ bike û bîne deyne pêşangeha hunerî û

Ji ber ku em ji zimanê xwe bêtir heyranê zimanê xelkê ne em nakin. Dê û bav bi xwe re nabînîn ku peyveke kurdi rî zarokên xwe bidin, guh nadînê. Di me de hismendî qels e. Derûnî, a bindestiyê ye. A ku psîkolojiya bindestiyê têk dibe, xwendîn û zanîn e. Kurd naxwînin hey li devê serdestê xwe dinêrin. Heta derûniya bindestiyê neşîk wê kurmancî qels be û yekîtiya me çênebe. Ango ji ziman pêştir û ferzîr derûnî pêwîst û pirsgirêk e. Divê berê em derûniya xwe sererast bikin, pê re wê zimanê me jî xurt bibe. Di kurdan de zanistiya psîkolojîyê pir hatîye ihmalkirin, her tişt bûye siyaset. Ronahî di psîkolojîyê de ye. Divê berê derûnî çareser bibe.

Di qedexekirinan de cîma destîlatdarî ji berê û heta niha herî pêşî ziman hatîye hedef girtine û axaftina bi kurdi qedexe kirine ?

Kemalizma pozitîvîst çawa zimanê xwe rût kiribe, dixwaze kurdi jî tune bibe. Lî ecêb e, leşkerekî wek Mistefa Kemal ê ne zimanzan, ci ji ziman fam dikir ku bîryara guhertina ziman û alfabyan bide? Ên ku vê qiyametê bînin serê zimanê xwe îcar hesab li cem we bê wê ci bînin serê zimanê xelkê!

Avakarên vê dewletê pozitîvîst bûn. Pozitîvîzm ji du tiştan hez nake, bi tenê ji yekî hez dike; ji ber ku yê din ji bo sistemê xetere ye, rî li ber pêşketinê digire: divê bi tenê zimanek hebe, olek hebe, stranek hebe, ramanek hebe... ku bibe dudu, iş jê xera dibe; bala xwe bidinê heta bi reşikên Afrîka û sorikên Amerîkayê jî dikin tirk.

Heta ku ramana vê dewletê ya pozitîvîst neguhere, kurdi nabe zimanê fermî. Ekola Frankfurt û postmodernîstên fransî mala pozitîvîzmê xera kir, edî pozitîvîzm li dînyayê nemaye, lê rayedarê bêhiş ên dewletê pozitîvîzm ji xwe re kirîye pûtek û dev ji hebandîna wê bernadin. Heta ku ev dewlet wilo be wê yeka wê nebe "dudu". Di vir de pirs ew e ku em jî Kemalist ango pozitîvîst in yan na?

Hûn wekî weşangerekî rewşa wêjeya kurdi li bakur û asta wê çawa dibînî?

Di sînamegerê fransî Godard de kameraya nîşanker carna ne ji bo ku nîşan bide, tam dijberê wê ji bo ku "veşere" tê bikaranîn: heke bûyer an ji neheqiyek hebe û tu berê kamerayê bîdi giya û kulîlkan, tu bi alava kamerayê wê neheqiyê vedişerî. Wêjeya kurdi jî werê, ji dêvla ku neheqiyâ li civaka xwe û hîs û ramanen xwe eşkere bike, vedişerî. Wêjeya kurdi "veşartok" e. Ji ber civaka feodal û helbet zexta dewletê em ditirsin ku hest û ramanen xwe eşkere bikin.

Wêjeya kurdi bi vî halê xwe ne zelal e, ji ber wê jî zêde nayê xwendîn. Nivîskar ji xwendevan dixwaze ku ew ji tîlia xwe bîn bike, jê re alavîn hundîr pirtûka wî sererast bike; lê ji bîr dike ku yê "zelalker" ew bû û xwendevan xwe lê girtibû ku bi pirtûka wî zelal bibûya. Xwendevanen kurdi ditirsin ku pirtûkeke kurdi bixwînin: Hem ji tarîtiya hundîr pirtûkî ditirsin û hem jî ji tarîtiya dewletê. Lî hêviya min heye. **Ji bo hevpeyînê em spas dikin.**

Yek hebû, yek tunebû... ê hebû ne yê me bû, yê tune bû alyekî me yê winda bû. Ji hebûna me ya li darî dinê, em herdu li wî alyê winda bûn.

Çiqas em nêz dibûn ewqas ji me dûr diket, çiqas me xwe lê di-girt ewqas ji me re dibû xeribek. Dîsa ji me ji wê xêribiyê hez dikir, bê ku me wateyeke din lê bikira. Ji ber ku hêdi hêdi, piço piço em hîn aliyên tunebûnê bibûn. Çiqas em kêm dibûn tarîtiya tunebûnê ewqas li me zêde dibû. Û vedigeriyan em!

...ji wê tarîtiya di navbera hebûn û tunebûnê de. Çiqas em vedigeriyan, vedigeriya rî ji bin lingêne me. Hebûna me dibû devê kerekê û li dora me diket, diketin çirokên me ji berikên jiyanê. Gotina dapîren me li darbestan diket.

-Kes ji bo sewdayan li dora kesan diket

Ketibû dil, bêçare, qûdimşî-kestî... şikestibûn hemû bîranî-nen me. Dema me behsa yekî/ê

Şérka Gelawej

Yıldız Çakar

bikira yê/a din stûyê xwe xwar dikir li ber. Dema dengê kenê ba, ya din hêsisir lê bar dikirin. Me bar dikir! Ji wî konî, ji wê axê. Me hemû cilênen xwe yên rengo rengo yên di paşila zarokên rojê de, da-hatûya pismamo... bi hezaran sal e yeko dike ta, ta bi ta dine-qisîne kofiya kurmancan. Kur-manc dotmam e, şirîkên guliyen wê li hev badane, bazinê destê wê dozdeh stêrkên asîman e, zen-gil zîv e, xizâm zêr e, nexşa sîng û berê wê besera eşqa bê ber e... navê pismam delêl e!

Kewen xirxalî yên li ser banan bê dest diman ji xwedîyên xwe, hespêñ kihêl diman li ber golege-niyan. Bi guleyan li morian di-xistin. Dixistin hêlinen hechecikan ji kozikên şaneşinan. Şin digirt asîman! Man û nemanê li bênderan bi moxilê dixist qeder, qedera kurmancan. Kur-manc dotmam e!

"...Beşera dilê min delêl"

... xwediya bê, tahma avê, germahîya axê, kilama dê û bavo. Çiroka keça paşê, qûzika tijî dims û mewij, gulgulokên rengo rengo yên di paşila zarokên rojê de, da-hatûya pismamo... bi hezaran sal e yeko dike ta, ta bi ta dine-qisîne kofiya kurmancan. Kur-manc dotmam e, şirîkên guliyen wê li hev badane, bazinê destê wê dozdeh stêrkên asîman e, zen-gil zîv e, xizâm zêr e, nexşa sîng û berê wê besera eşqa bê ber e... navê pismam delêl e!

Kurmanc dotmam e. Ji mirinan mirinek pesandiye, loma ji dilê xwe ji darbestekê re li ser navê jiyanê diyari daye. Ne-bêje 'dotmam cîma cilênen te reş in?', ji zêmaran ax fistanekî xweş

e. Giran e kedera erdê, çiqas diçe her û her li dû tê. Tê giriyan bese-dem, sedem kor e eşq. Loma ji em vedigeriyan bîrên xwe yên tarî u keliyên xwe yên bêdemî. Ji dûr ve ji nav kilamekê dengek me ber bi xwe ve dikişand.

"Berija Mêrdînê beriyeke dûz e, pozê Qerejdaxa şenitî bi ser de xâz e"

Li vir em roja ku bi çavan lê digeriyan û nedidît, me bi destan dixwest bibînin. Tenê ji bo ro-jekê... di navbera deşta bê ber, ci-yayê bê ser de...

Kurmanc Kurdistan e, pis-mam!

Şérka ser dil e, dermanê bi-rina kûr e... kûr e çiroka me. Ji heft bavê hûtan mezintir e.

Kurmanc hêrsa bav û kalan e, deriyê tifaq û xweşîyan e. Nebêje dotmam te cîma destê xwe avêt kevirên di stûyê xwe de û bi yek carî hilqitand kulîlka binevşê?

...besera dilê min. War ew war e, lê bihar ne ew bihar e. Heta ku delêl li kurmancê bê!

Ziman û Raman

Samî Tan

Helwesta zimanî û çarenûsa zimanî

Piştî navbereke dûvedirêj ji nû ve merheba ji we ra gelî xwîneren heftenameya Xwebûn. Xwebûn, xwenasın e. Mir Celadet Bedirxan di hejmara yekmîn a Hawarê da dîbêje, "Zanîn xwenasın e, xwenasın ji me re réya felat û xweşîyê vedike. Her kesî ko xwe nas dike; dikare xwe bide naskîrin." Heta ku em nebin xwe û xwe nas nekin, em nikarin xwe bidin nasîn û pejîrandin. Bi ve bîr û bawerîyê tu xêr hafî Xwebûn!

Ji niha û pê ve ez ê her hefte di vî quncîki da gotarekê pêşkêsi we bikim. Ez ê ji we ra qala ci bikim? Her wekî pêşyên me gotine, "Cil çirokên hirçê hene, hemû li ser hîrmê ne" ez è qala zimanê kurdî bikim. Ji ber ku stûna sereke ya Xwebûnê ziman e, yekî/ku ziman û çanda xwe nas neke, avê ji kanîya zelal a ziman û çanda xwe ve-nexwe, pê tîna dilê xwe neşikêne, ne dibe xwe, ne dikare xwe nas bike û ne ji dikare xwe bide nasîn û pejîrandin.

Em ê li vê derê di çarçoveya ezmûna cîhanî û zanista zimannasîyê da qala zi-manê xwe û rewşa zimanê xwe bikin. Dema zimannasî tê gotin, belkî bi tenê rî-ziman were bîra gelek kesan, lê belê qada zimannasîyê gelekî berfireh e, têkiliya zimên bi gelek şaxen zanistê ra heye, ji ber vê yekê li gel zimannasîya teorîk, zimannasîya pêkarî di nav zanista zimannasîyê da pêk hatîye û şax vedaye. Ev şaxa zimannasîyê peywendiya zimên a bi gelek beşen zanistê yên mîna civak, dîrok, derûnî, mîjî ra dike warê lêkolîn û lêhûrbûnê. Bi taybeti ji bo zimanê ku di rewşa zimanê me da ne, zimannasîya civakî, zimannasîya derûnî, zimanwergîri , plansazîya zimanî, vejjîyân û geşepêdana zimanî mijarîn girîng in. Em ê di vî quncîki da bala xwîneren bikê-şin ser mijarîn têkildarî van mijaran.

Di vî nivîsa xwe ya vê hefteyê da me divê em hînekî qala "helwesta zimanî" bikin. Helwesta zimanî ji têgîheke zimannasîyê ye, zêde bala xwe dide helwesta alî-yen cur bi cur ên li hemberî zimanekî, di parastin û geşkirina zimanekî da helwesta axêveren wî zimanî pir girîng e. Pişî caran ev helwest çarenûsa zimanekî diyar dike. Me her tim bal kişandiye ser helwesta dewletan û desthilatiyan, lê helwesta axêveren zimanekî dişen helwesta desthilatiyan ji bu-guhêrin.

Gelo helwesta me ya zimanî ci ye? Di vî warî da ne tenê xwendê û rewşenbir, helwesta hemû beş û tebeqeyen civakê girîng e, ne tenê helwesta pevrayî, helwesta take-kesî ji pir girîng e. Belkî bala gelek xwîneren rojnameyê kişandibe, şirketa rapirsînan Rawestê çêkiribû, di vê rapirsîne de helwesta ciwanan a li hemberî zimanê kurdî hatîb pîvan. Li gorî encamên rapirsîne rî-jeyeke pir kêm (%18) hem axaftin û hem ji xwendîn û nivîsandina bi kurdî dizane. Lî rî-jeyeke zêde (% 84) perwerde û hîndekariya bi zimanê dayîkê dixwaze. Rast e, dix-waze lê ji bo vê yekê ci dike? Mixabin piranîya van ciwanan tiştekî nakin. Heke daxwazeke xurt û girseyeke di vî warî da çalak hebûya dê heta niha gelek dibistan û pêşdibistanan di mufredata xwe da cih bida kurdî. Lî mixabin tiştekî wisa pêk nehatîye.

Ji bo vê yekê ji pêwîst e her mirovî kurd helwesta xwe zelal bike. Kesîn ku dixwazin dev ji vî zimanî berdin, bi zimanê tîrki bijîn, tu gotina me ji wan ra nîn e. Lî kesîn din, ji bo geşkirina ziman û çanda xwe ci bar dikeve ser milê wan, divê wî barî hilgîrin. zimannasîya pêkarî: uygulamalî dilbilim/ applied linguistics

zimanwergîri: dil edinimi/ language ac-quisiition

Ehmedê Xanî yek ji wan kesen pêşîn e ku bi êşa parçebûna welatê xwe hesiya. Evîna Mem û Zînê kir bahane da ku kurd tifaqa xwe çêbikin

Dîsa û ji nû ve Mem û Zîn

Ramazan Olçen

Vaye rojnameyeke din a kurdî alaya ku ji rojnameya kurdî ya yekem; Kurdistanê wergîrî, li ez-manen welat li ba dike. Em yeqin dîkin, wê weke Hetawê şewq û rohaniyê bide derûdora xwe. Wê stêra me ya ges a Gelawejê be û di şevê bêyî hêvi de em ê hewya xwe pê bînin. Wê beriya herkesi xwe bigihîne

Hawara gelê xwe. Wê cehdê bike; helbet bi cehda xwe wê mi-radê ji bi destê xwe hasîl bike.

Di vê dem û dewranê de, dewleten herêmî û hêzên mezîn ên cîhanî ku weke keftaran bi goşte canê vî welatê parçekirî ke-tine, XWEBÛN wê bi Ronahiya xwe bibe meşaleya qetandina van qîlbixwînan.

Çi navekî xweş e ne; XWEBÛN. Ma ne ji ber ku di herka dîrokê de kurd nebûn ên xwe hatin qirkirin. Ma ne ji ber ku bûbûn dij-xwe ji rastiya xwe dir-

eviyan. Ma ne ji ber vê rewşa ji ketîtiyê ji ketfîr bû, welatê me bûbû parce û dagir.

Helbet yê li dij-me ne tu carî naxwazin bibin em bibin ên-xwe heta fro wisa lê hatîye ku naxzin em weke kole û bindest ji he-bin. Dîxwazin me qîrrikîn û tune bikin. İcar li dijî vê 'atîfîkurdîzmî' 'kurdîzmeke' xas divê. Xwebûn divê. Ev 'kurdîzmî' di nav deryaya reng û dengen de jiyana bi aheng lê bi reng û dengê xwe ye.

Helbet di nav gelê kurd de ewladên wî yê xas hebûn û hê ji hene. Di nav vî gelê qedîm de tu carî maqûl û rewşenbîr kêm ne-bûne. Û helbet destpêkê evanên xas bi êşa dij-xwe-bûnê dikevin. Pêşî ew dîxwazin civak bibe; ê-xwe. Eşâ wan ji van re dibe ser-miyan û pê dîlorînin, dînehîwînin, distrîn, dibêjin, di-nivîsin û nîşan didin.

Di vê rîwîtiyâ dijwar de ji herî zêde ew in, yên tehdîyê dibînin. Helbet ne muptelayê êşê ne û dîxwazin xwe ji wê êşê xelas bikin.

Lê ji ber ku ji bo serbestiyê çavê xwe kutane bala û bilindahîyan û ji wan deran bi çavê eyloyan li asoyê dinêrin, ew bayê serbestiyê ku li bin per û baskê wan dixe dilê wan ê ji êşê sincirî hênik dike.

İcar pişî ev qas galegalan, êdî wext e ku uz behsa eyloyekî ji wan eyloyan bikim. Em iroj ji hewl didin bi nîşan û berbejnîn ku me ji şrefîn wî çêkirine vê rîwîtiyê dewam bikin.

Ev eyloyê ku hê ji dengê wî li ezmanê welat olan dide Ehmedê Xanî ye. Ehmedê Xanî yek ji wan kesen pêşîn e ku bi êşa parçebûna welatê xwe hesiya. Û bi gotina ce-nabê wî, wî ji xwe re evîna Mem û Zînê kir bahane da ku kurd tifaqa xwe çêbikin û xwe ji bin-desiyê xelas bikin. Sînoran hêj ji wê demê ve qebûn nekin.

Di vê serdema hanê de ji ev par-çebûna hê ji wan wextan, na-hêle ku em bibin ên-xwe. Dij-me ji ji ber vê yekê li ser qedera me hûkmê didin. Ji rojnameya me ya yekem Kurdistanê vir ve di vê ni-

vîsê de min navê çendîn weşanên me yê din jî zikir kirine - helbet weşanên kurdî bi van bi tenê bi sînor nebûn lê melûm e mirov nî-kare hemûyan jî di nîşekê de rî-bike-, heta xwe gîhandî Welat û bi Azadiya Welat(ê Me) ji xwe re kîriye destûr, di nushaya xwe ya yekem de cih dane vê qîfîna Ehmedê Xanî yê nemir. Bêyî ıstîsna di hemû weşanên me de Ehmedê Xanî û Mem û Zîn hene.

Lê helbet tu tiş weke berê na-mîne, di nav demê de li xwe kêm û zêde dike. Mem û Zîn ji weke berê nabe ku bîmînîn. Li gorî ruhê vê demê, xwendîneke nû divê, lêgerîn û nû divê.

Ma ne kesen bigerin wê bibî-nin jî. Naskirin û hezkirine û nû divê. Ji nû ve û dîsa nîşandina Mem û Zîn divê. Gîhiştin divê. Şadbûn divê. Azadî divê û Welat divê. Ma ne her evîn encax de hê-lîna xwe de ges e. Wê demê bi ilm û zanîna eyloyê li nav derya-yeke, li ser giraveke di qefesê de esîr; Xwebûn divê.

Krîza aborî siyasî ye

Nûnerên partiyêni siyasî krîza aborî û siyasî nîxandin û gotin heke muxalefet bi hev re gav bavêjin dê li Tirkîyeyê gelek pirsgirêk bêñ çareserkirin û ji tengasiyêni heyî dê ji holê rabin

NAVENDA NÜÇEYAN

Di vê hefteyê de mijara herî zêde derket pêş krîza aborî û siyasî bû. Li ser politikayêni ku têñ meşandin gelek nîqas hatin kirin. Hat diyar kirin ku divê li gorî hewcedariyê civakê politika bêñ afirandin. Her wiha divê muxalefet jî li gorî pêdiyiyan demilstest bikevin nav hewldanan. Nûnerên partiyêni siyasî li ser rewşa siyasetê rawestiyâni û gotin divê ji bo çareseriya pirsgirêk sereke û yekitiya gelêni li Tirkîyeyê hewldan û têkoşîneke hevpar bê dayîn. Di rojêni dawiyê de jî li ser banga hilbijartina pêşwext jî gelek nîqas hatin kirin. Siyasetmedaran bal kişand ser nixumandina rojeven esasî yên Tirkîyeyê jî.

'Rojeva esasî tê guhertin'

Hevseroka Partiya Şoresger Elif Torun Oneren bal kişand ser geşandanen germ ên li Tirkîyeyê û got: "AKP bi rojeven cuda dixwaze xwe hêj li ser piyan bigire. Ew banga hilbijartina pêşwext a HDP'ê di cih de dibînin û pişgiriyê didin."

Hevseroka Partiya Jinûve Avakîrina Sosyalist (SYKP) Canan Yuce, destnîsan kir ku bêkarî û krîza aborî ya ku her diçê kûn dibe û wiha axivî: "Ev ne bes, iktidar dixwaze muxalefetê jî bifetisîne. Banga vê hilbijartina pêşwext banga bindest, kedkar û yêni ji vê rewşê ne razî ne."

Li Tirkîyeyê krîza aborî û siyasî

Hevserokê Partiya Pêşeroja Keska Çep (YSGP) Sînan Tûtâl da zanîn ku piştî hilbijartina 31'ê adarê bloka AKP û MHP'ê rîjeyeke mezin deng winda kiriye û wiha bilîv kir: "Ev blok bi krîza aborî û siyasî re dihele. Wek kamyonâku

nikare frêñ bigire ye. Berjêr dibe. Ew jî di ferqa vê yekê de ne. Ji bo aloziya heyî veşerîn qeyûm û şerê Sûriyeyê xistin meriyetê."

Dixwazin xwe xelas bikin

Seroka Giştî ya Partiya Kedkân Sosyalist (SEP) Gunes Gümüş jî da zanîn ku li cîhanê pêla rapêrîna kedkaran a cîhanê bilind dibe û wiha got: "Ji Rojhilata Navîn bigire heta Amerikaya Latîn û ji Lubnanê heta Şîliyê li hemberî desthilatdariyê gel serî rakir. Li Tirkîyeyê jî krîzeyeye û nerazibûnek heye. AKP jî dixwaze xwe ji hemû tengasyen xelas bike."

'Bila destkeftî bêñ parastin'

Seroka Giştî ya Partiya Kedê (EMEP) Selma Gurkan jî diyar kir ku iktidar rejîma xwe ya siyasî li ser politikayêni zext, tundî, dijwarî, zayendperestî, pevçûnxwaz û şerxwaz ava kiriye û wiha axivî: "Kesêni ku daxwaza mafê xwe dikin, aştiyê dixwazin û diparêzin bi êrîşan re rûbirû dimînin. Li dijî politikayê heyî divê navendeke têkoşîna hevpar were avakirin."

'Xwe teslimî ezberan nekin'

Parêzvana mafêni mirovan ku yek ji damezerînerên berê ya AKP'ê ye, Fatma Bostan Unsal destnîsan kir ku hewcedariya Tirkîyeyê bi siyaseteke nû heye, lê nayê zanîn ku Ahmet Davutoglu û Alî Bacanac ka vê

Fatma, qala pêşeroja AKP'ê kir û wiha axivî: "Hûn jî dizanîn ku hilbijartîn dê îsal di meha cotmehê de bihata kirin. Lê ji ber krîza aborîyê hilbijartîn di hezîrana sala 2018'an de pêk hat. Ji ber krîza aborîyê piştigirya ji bo AKP'ê dihat kirin kêm bû. Her wiha bandora krîza hiqûqê jî heye. Krîza hiqûqê bi xwe re krîza aborîyê jî anî. Cara yekem e ku di nav AKP'ê de krîzeyeye bi vî rengû û súcdarkirina hevdu derket holê." Fatma diyar kir ku divê partiya nû xwe teslimî ezberen berê neke û di roja me ya iro de ezberek heye lê divê ev tişt derbasî pêşerojê nebin."

Gel daxwaza mafê xwe kir

NAVENDA NÜÇEYAN

Di nav rewşa aloz, şer û pevçûnan de di sala 2013'an de pergalek li Rojava hat pêşxis-tin. Ev tişt ji bo gelên Sûriyeyê bû hêviyek. Li gor vê pergalê divê civak li ser esa-sen azadî û wekheviyê xwe bîrê ve bibe. Têkildarî mijarê, Şêwirmenda Rêveberiya Xweser Dilber Yûsif, asta pêşveçûn, destkeftîyên per-gala Rêveberiya Xweser û rengê wê nîxandin.

Yûsif, diyar kir ku rewşa Sûriyeyê bi giştî û guhertinêni ku di Rojhilata Navîn de cêdibûn, diyar dikirin ku pêwîstiya civakê bi şoreşa gel hebû û wiha dom kir: "Şoreşa gel dema dest pê kir, Sûriyê jî yek ji wan welatan bû ku alozî tê de hebû. Gelan edî pergalâ heyî û zihniyeta ku li ser wan dihat meşandin, qebûl nedikirin."

Yusîf destnîsan kir ku di pergalâ welatên cîhanê de, rengê mîr tenê li pêş e û wiha dom kir: "Me ev şewaz guhe-rand. Helbet zehmetiyen wê jî hebûn, ji ber di tecrûbeyen wisa de, deriek ji jinê re neha-tibû vekirin, ne di alyî leşkerî de û ne jî di alyî rêveberiyê de. Di xebatê demokratik-bûnê de, me civakeke demokratik ava kir. Me ne tenê bi teorî, me ev pratiye kir."

Yusîf di dawîya axaftina xwe de wiha got: "Hişmendîyê desthilatdar ên ku li ser vîn û xwîna gelan li hev kom-dibin, tu projeven wan ên çareseriye tune ne. Kesêni ku mirovan qir dikin, banga çareseriye jî bo welatan dikin û di welatê wan de mirov bi tune-kinin re rû bi rû mane."

'Nasnameya niştimanî biparêzin'

şen li ser herêmê rawestînin û bila koçber vegeerin herêmên xwe.

Berxwedana xwe bilind bikin

Divê civaka navneteweyî komên weki Cebhet El-Nusra û DAIŞ'ê di listeya terorê de binixîne. Sazîyên NY'ê bi erka xwe tevbigerin û vîna siyasî ya li Bakur û Rojhilatê Sûriyeyê beşdarî hemû xebat û kongreyen girêdayî qeyrana Sûriyeyê bikin. Divê dadgeheke navneteweyî bê avakirin ku súcdar bêñ darizandin. Asta piştigirya Rêveberiya Xweser a Bakur û Rojhilatê Sûriyeyê û Hêzên QSD'ê zêde bikin, berxwedanê bilind bikin û nasnamaya niştimanî biparêzin."

Li dijî kiryanek yetîf

Endama Meclîsa Kantona Efrînê Nûrşan Husêni tevlî komxebatê bibû qala qirkirina nijadî û guhertina demografîk kir û wiha got: "Çareseriya herî sereke ji bo kiryanek divê gelên Bakur û Rojhilatê Sûriyeyê ye-kiyek ava bikin."

Husêni, di axaftina xwe de bal kişand ser mijarêni komxebatê û wiha dom kir: "Li dijî qirkirina nijadî, çandî û fizîkî komxebatê hat lidarxistin û di komxebatê de li ser çareseriya pirsgirêk jî nîqas hatin kirin. Gelê Sûriyeyê bi taybet gelê Bakur û Rojhilatê Sûriyeyê ji bo wekheviya gelan ava bikin her tim têkoşîn dane."

Nûrşan Husêni diyar kir ku guhertina demografîk a Efrînê, bi belgeyan pêşkêsi komxebatê kirine û wiha got: "Me belgeyan guhertina demografîya Efrînê pêşkêsi komxebatê kirin. Di belgeyan de kiryanek li ser gel hatine meşandin, binpêkirina mafêni mirovan û hejmara kesen ku hatine qetilkirin, revandin û işkencekirin hemû nîvîsandine." Husêni, da zanîn ku bi yekitiyê dê li dijî kiryanek derkevin û mafê xwe biparêzin û wiha dawî li axaftina xwe anî: "Gel çiqas bibin yek û ronakbiriye avabikin ewqas wê bi ser kevin. Bila sazî û rîxistinê navneteweyî ji bo guhertina demografîyê bê deng nemînin."

Xebatê yekitiyê xurt dibin

Xebat û hewldanê li darxistina kongreya yekitiya nete-veyî didomin. Li her çar parçeyên Kurdistanê partî, rexistin û saziyên sivil ji bo parastina destkeftiyêndan bal kışandin ser yekitiyê

NAVENDA NÜÇEYAN

Piştî hewldanê Kongreya Neteweý ya Kurdistanê (KNK) li tevahiya Kurdistanê û li Ewropayê kurd ji bo yekitiya neteweý ku pêk bînîn û kongereyekê ji bo yekitiya neteweý ku bi tevlîbûna nûneren rîexistin û saziyên kurd ên her çar parçeyên Kurdistanê tevlî bibin li dar bixin ketin tevgerê.

Di vê çarçoveyê de li Başûr, Bakur û Rojava û li Rojhîlatê Kurdistanê, her wiha li Ewropayê nûneren gelê kurd, sazî, rîexistin, hunermend û rojnameger ji bo yekitiyek di nav gel de bê avakirin gelek civîn, konferans hatin lidarxistin û daxuyanî dan.

Li Başûr rîzecivîn

Kongreya Neteweý ya Kurdistanê (KNK) ji bo lidarxistina Kongreya Yekitiya Neteweý demek dirêj e di nav liv û tevgerê de ye. Di vê çarçoveyê de li başûrê Kurdistanê bi sazî, rîexistin û partîyên siyasi û kurd re hevdîtinê berfireh hatin kirin. Heta

Ji bo xebatan komîteyek hat avakirin

Bî dirûşma "Ber bi konferansa niştimanî û nexşerîya çareseriya doza Kurdistanê" li Silêmaniye û tevlîbûna rewşenbir, aktivist û siyasetmedaran civînek hat lidarxistin. Di encama civînê de komîteyek hat avakirin. Komîteya ku hati avakirin dê xebatê yekitiya neteweý bi rê ve bibin. Komîte dê ji bo yekitiyê li bajaran semîneran li dar bixin.

Di civînê de ev nexşerê ji hat pêşniyar kirin û xalén nexşerîye wiha ne:

✓ Destpêkê pêwîst e hemû ragihandinê fermî û ne fermî, hemû torêن civâkî û van şert û mercan de li gorî berpirsyari û erka xwe tevbigerin. Divê bi yekrêzî û bernameyên taybet pêşkêş bikin. Berpirsyari dîrokî a xwe bîcîb bînîn û zêdetir xelkê hişyar bikin.

✓ Pêwîst e li gorî roj û demek diyar, bername bi nûneren hemû aliyan siyasi, pekhate û hemû kesayetê navdar yê civakî re were kirin. Nûneren Neteweýen Yekbuý ji bo nîqaşen siyasi yekgîrî û diyarkirina réya çareseriye demokratik ji bo pirsgirêka gelên Kurdistanê danîn holê.

✓ Di civîna giştî û berfireh de, komîteyek giştî, siyasi, dîplomasî, ji bo kar û réya çareseriye pêşniyaran a gelên Kurdistanê bê diyarkirin.

Di civîna ku hati lidarxistin de li ser rewşa rojavayê Kurdistanê jî nîqaş hat kirin û hat diyarkirin ku li dijî êrişan divê yekitiya Kurdistanê pêk were.

niha bi 38 sazî, rîexistin û partîyên siyasi re hevdîtin kirin. Her wiha ji derveyî PDK'ê hemû partîyian hevdîtin qebûl kir u civîn erênen derbas bûn.

Li Bakur xebatê yekitiyê

Her wiha li bakurê Kurdistanê jî partîyên siyasi ji bo yekitiya kurdan ketin nav hewldanen. Di hefteyê borî de Nûneren Kongreya Civaka Demokratik (KCD), Partiya Demokratik a Gelan (HDP), Partiya Herêmên Demokratik (DBP), Komeleya Kurdên Demokrat ên Şoreşger (DDKD), Partiya Demokrat a Kurdistanê-Türkiye (PDK-T), Partiya Demokrat a Kurdistanê-Bakur (PDK-Bakur), Partiya Mirov û Azadiyê (PîA), Tevgera Azadî, Partiya Azadî, Partiya Kommunist a Kurdistanê (KKP) bi rojave 'yekitiya neteweý' hatin gel hev. Li gel ku banga tevlîbûna civînî li wan hat kirin jî nûneren Partiya Sosyalist a Kurdistanê (PSK) û Partiya Azadiya Kurdistanê (PAK) tevlî civînê nebûn. Encamên ku di civînê de derket holê dî li Ewropa, başûr, bakur û rojhîlatê Kurdistanê bêñ nirxandin.

Li Ewropayê meş

Di 5 û 6'ê kanûnê de zêdeyî sed siyasetmedar, nivîskar, hunermend, rojnamevan, akademîşen, nûneren sazî û partîyên siyasi yêñ ji çar parçeyên Kurdistanê ji bo yekitiya neteweý ji bajarê Lozanê heta Cenevreyê meşek li dar xistin. Di meşa ku hat lidarxistin de hat destnîşankirin ku kurd di vê serdemê de gihiştine wê astê ku bi yekitiya neteweý karibin encamê bigirin.

Divê destkeftî bêñ parastin

Ligel çalakî û hewldanen, nêrînên welañ, nivîskar û siyasetmedaran ji bo rojeva vê hefteyê

'Divê xizmetê ji gelê kurd re bikin'

Şandeya KNK'ê hevdîtinê xwe di nav hefteyê de jî domandin. Şandeya KNK'ê di çarçoveya xebatê ji bo avakirina yekitiya neteweý de, çû serdana Rêxistina Kurdên Feyli Bo Mafêن Mirovan. Di hevdîtinê de şandeya KNK'ê derbarê avasaziya KNK'ê de, her wiha xebatê wê yên ji bo yekitiya neteweý de, agahî dan. Endamên şandeyê destnîşan kirin ku berxwedanen li bakur û rojavayê Kurdistanê hatine nîşandan, kurd zêdetir nêzî hev kirine. Endamên şandeyê and zanîn ku Kurdên Feyli ji gelek êş kışandine, lewre pêwîst e kurd hemû hevkariya hev bikin û yekitiya xwe pêk bînîn.

Rêveberen Rêxistina Kurdên Feyli Bo Mafên Mirovan ji kîfxweşîya xwe ya ji ber serdana şandeya KNK'ê anî ziman û bal kîşand ser gîringîya yekitiya neteweý. Reveberen her wiha got ku ew jî dixwazin bi KNK'ê re kar bikin. Endama Konseya Rêveber a KNK'ê Şehla Hafid û Seroka Rêxistina Kurdên Feyli Bo

de cih xwe girtin, banga yekitiya neteweý bi berjewendiyêni nişti-manî bi parêzin derket pêş.

Endama rêveberiya Yekgîrtiya İslâmî ya Kurdistanê Nîga Seîd got: "Ger aliyêni siyasi ji bo destkeftiyêni niştimanî dev ji mijarên rêxistinê ber nedîn, wê nekaribin bigîhîjin armancêñ xwe jî. Divê rêxistin dosten miletê xwe bin."

Ji bo gel xizmetê bikin

Nivîskar û endamînîsiyatîfa hunermend û rewşenbirê kurd Melevan Resûl bang li aliyêni siyasi

Mafê Mirovan Nezîra İsmâil Kerîm, destnîşan kir ku ew gelekî gîringîyê didin Kurdên Feyli, sedema serdana wan a ûrî jî ev e û da zanîn ku wan di hevdîtinê de behsa pirsgirêkên kurdên Feyli kiriye, her wiha li ser rîyîn çareseriya pirsgirêkan rawestiyane. Şehla Hafid bibî xist ku wan heta niha li ser pirsgirêkên kurdên Feyli 3 konferans li dar xistine û niha jî hewl didin ku peywendiyêni Komiteya Kurdên Feyli ya KNK'ê bi rîexistin û saziyîn li Herêma Kurdistanê û Iraqê re xurt bikin."

'Armanca me yek e' Nezîra İsmâil Kerîm jî diyar kir ku ew dixwazin bi KNK'ê re hevkariyi bikin û got: "Ji ber ku armanca me hemûyan yek e. Weke mîletekî serbilind, divê em nîşanî gelên cîhanê bidin ku em kurd yet in. Me beriya niha dixwest tevlî kongreya KNK'ê bibin, lê mixabin ji ber pirsgirêka vîzeyê pêk nehat. Em dixwazin hevkariya hev bikin û xizmetê ji gelê kurd re bikin."

yên kurd kir ku divê partîyên kurd bê sert û merc Kongreya Neteweý ya Kurdistanê li dar bixin.

Hunermend Selah İbrahim bang li partîyên kurdî kir ku berjewendiyêni derive terk bikin û ji bo xizmeta gelê xwe kar bikin.

Hunermend Mihemed Şêmmûs da zanîn ku pêwîst e êrişen li ser herêmê werin sekinandin û wiha axivî; "Ji bili yekrêziya kurdî tu rê li pêşîya me nîn e.

Lewra divê partîyên kurd hêza xwe bi rîexistin bikin û ji bo berjewendiyêni vî gelî kar bikin."

Felemez Ulug

Kremîn vala hat derxistin

Di 19'ê kanûna 2019'an de li Rûsyayê du bûyerên mezîn pêl hatin. Her ciqas mijar û şewaz ji hev cudabin jî ji ber bandora wan a li ser hev bi awayekî yekser ketin rojeva siyasi ya Rûsyayê.

Serokdevletê Rûsyayê Vlademîr Pütin civîna mezîn a çapemeniyê ku ji sala 2001'an vir ve tê lidarxistin îsal bi besdariya hezar û 895 rojnamevanî pêk hat.

Pütin, di van civînê ku bûne kevnesöpiyek desthilatdariyê de li pêşberî endamî çapemeniyê xebata xwe ya salakê dinirxîne. Di van civînan de ji mijarê aborî, çandî, spor, perwerde, tenduristî bigrin heya mijarê ewlekariyê, tekiliyê navneteweyî, politikaya navxweyî û derive gelek mijar tê dest girtin û nirxandin.

Ev civînê ku her sal di dawîya meha kanûnê de pêk tê, ji ber ne diyar e wê kengî bi dawî bibe jê re tê gotin 'civînê mezîn ên çapemeniyê'. Di vê civînê de ji derveyî rojnamevanan gelek deveren cuda kesen xwedî pişeyen cuda ji besdari vê civînê dabin.

Pütin îsal civîna 15'emin li dar xist. Civîna heri dirêj di sala 2008'an de pêk hatibû. Ev civîna ku 4 saet 40 deqe berdewam kiribû, ji hêla Kremlînê ve wek civîna heri dirêj û bi bandor tê nirxandin. Civîna îsal jî 3 saet 43 deqe berdewam kir. Asta civîna îsal û nirxandinê ku di civînê de hatin kirin, ji hêla Kremlînê ve pî girîng tê dîtin.

Her ciqas di vê civînê de li ser gelek mijarê cuda pirs û bersiv pêş ketibin jî, mijarê sereke diyar bûn. Rojnamevanan ku besdari civînê bibûn derbarê politikaya Rûsyayê ya Libya û Sûriyeyê de gelek pirsên cuda ji Serokdevletê Rûsyayê kirin. Li ser pîrsa hevkariya leşkerî ya Rûsyâ û Çinê ji pîrs hatin kirin. Pütin bi awayekî aşkerîa diyar kir ku di vê mijarê de bi Çinê re tu hevkariyê wan nîn in.

Pütin ji bo pîrsa derbarê Libya û got ku ew bi hêzên hikûmeta heyî û hêzên muxalif re di nav diyalogê de ne. Her wiha mijarek din a girîng jî ew e ku Pütin wê mijara Libya û şandeya tîrk re bi awayekî berfireh binirxîn. Wisa diyar e ku Rûsyâ û Tirkîye çawa li Sûriyeyê de nav hevkariyê de ne wê di mijara Libya û got ji vê hevkariya xwe berdewam bikin.

Di civînê de li ser gelek mijarê cuda nirxandin hatin kirin. Civîna Pütin bû rojeva welat. Lî piştî civîn bi dawî bû û ajans û televîzyon bi awayekî lezgîn êrişîa li ser avahiya Navenda Têkiliyîn Giştî ya Karûbarê Ewlekariya Federal a Rûsyayê radigîhandin. Di vê êrişî terorî de esek jiyanâ xwe jî dest da û du kes jî birîndar bûn. Kesê ku ev êris pêk anî hat kuştin. Lî derbarê vî kesî de tu agahîyen berfireh bi raya giştî re nehat parvekirin. Di roja civîn de êrişike bi vî rengî jî bo rîeveberiya Kremlînê derbayek mezîn bû.

Kremlîn xwest ku rojeva siyasi ya sala 2019'an bi civînê bixemiline û dawîyî li salê bîne. Lî vê êrişî planen heyî vala derxistin. Dê ev mijar hîn pir bê nîqaşîrin û ji bo vê êrişî gelek seýnaro bîn rojevî. Ya girîng ew e ku ji niha ve civîna Pütin vala derketîye. Lî ev kesî çalakger û armanca çalakiyê divê bîn aşkerakirin.

Ax! Welato

Ayhan Erkmen

“Ya şems, ya serê siba ezîz, derge dîwanê Şêx Adî, tu herê hewariya heftê du miletan, hewariya rîwiyêni riyan, nefşen tengiyan, serê li ser balgiyan, paşê jî bêyî hewariya me. Ya Melekê Tawis, serê min qurbanâ te be, tu were hewariya me. Tu me, ji vî derê teng, derxe”¹

Ax (xweli) dema di destê xwedîyê xwe de be, xwedî bextewar e, jiyan bihuş e. Ax! Dema nîn be, xem xwedî dikuje, jiyan dibe dojeh.

Min dil heye ku di vî quincikê “Ax! Welato” de, li pey şopa kesera ax û welat bikevim. Herim serdana cih û warên bav û kalan, yên ku Xwedî, ji destê bê Xwedîyan, sedan sal in jê dûr in.

Di encama hin şeran de, êzidî bi fermanan re rû bi rû mane û cih û warên xwe terikandine. Èş û azarêne mezin ji yane. Kal, pîr, dê, bav, xwiş, bira û ewlad winda kirine. Bi salan hesret kişandine û bi wê hesretê, can ji bedenan kişiyyaye. Ew nifşê ku ev derdana bi çavê serê xwe dîtibûn, dema ku ji wan dihate pirsin; wek pirsa xwe kiribûne yek, bi axîneke kûr digotin “heta qebrê jî, derdê oxirmê, ji bîra min naçe”

Dema ku Roma Reş li hember Úris, şerê di sala 1877-78'an de winda dike û bajarêni Qersê û çend cihêni din, ji ber şer, ji wan re dihêle; bi hêrsa wê, li ser civakêne misilman yên navxwe, zext û zordariyê zêde dike. Armanca wan ew eku, ew civak ji welêt birevin.

Ji bo vê plana xwe, bi pergâlî pêk bînin jî di sala 1881'ê de bi navê Alayen Hemîdiyan, hin rîexistinan ava dikin û berê canê civakêne ermen û êzidî didin. Qurbanê van êrişan yek jî, êzidîyan ji gundêny Eytabê (Dutaxa Qerekosê); li Mela Şemdinê, Hoxanê, Xanikê, Dêrikê, Tetikayê, Bedboriyayê, Esmerê û Sîncanê ne.

Ev êzidîyan Eytabê, bêcâre di payîza derengî ya sala 1882'an de, direvin û tênerêma Qersê. Rêveberiya Úris a li Qersê, wan wê payîza derengî li ser gunûn qeza Qaxizmanê ya nehiya Nexşanê, yên mintika Dîgorê belav dike. Hejmara civaka hatî 2090 kes e. Bi biharê re, wan li şazdeh gundêny Dîgorê; Li Emançayînê, Şîrînkoyê, Satiroxliyê, Eyla Sinco, Îngukê, Sûsizê, Hesocanoyê, Dîgora Xerebe, Dûzgêçitê Qizilquleyê, Qereqela Baro, Bacelyê, Kosesogitîyê, Qozile, Sîçanê û Taşnîka Çuxreşan cih dike. Bi tevahî 256 xane ne. Wek muhacir têne qeydkirin û sê salan ji wan bac nayê gitin. Debara xwe bi xwedîkirina heywanan û bi cotkariyê dikin. Ev civak ji Úris

Ferman û koçberî

re leşkeriyê naked, dewsa wê bacê didin.

Hemû gundênen wan nêzî hev in û zozan in. Deşta zêrin a Nexşanê ji çiyyâye Zixciyê dest pê dike, heyâ devê ava reş; bêhn û tehm û bereketa genimê kirik, “qeliya pezê qemer a ber berana” çetir e, mirov jê têr nabe. Ava çemê Dîgorê ya ku heft gundan bereketê berhev dike, tîne û ser erdê. Èzdîxanê belav dike. Ava kaniya

Warê Baso, Gomasolo, Kanisipiyê, Gevezê û sedêni din, ne tenê tîne dişkêniñ, dermanê derdêne bêderman in. Ji ber wê ye ji bir nabin.

Êzidî li vî cih û warê bihuştî, li Serheda rengîn, mixabin tenê 36 sala dimînîn, vê carê jî, şerê cihanê yê yekem diqewime. Dewleta Romê û Úris têne ber bi hilweşandinê ve diçin û civaka bê dewlet, êzidî bi fermanekê nû re, rû bi rû dimînîn.

Li pey şoreşa 1917'an, Lenîn bê şert û bê şer, leşkeren Sovyetê ji Qersê dikîşîne. Dewsa wan leşkeren Romê têne cih dibin, ermen û êzidî ber bi sînorêni Sovyetê ve direvin. Lê Osmanî ku şerê cihanê yê yekem winda dikin, çend mehan şûnda leşkeren Qerebekir ji Qersê dikîşîn. Hin ermen û êzidîyan reviyane şûnve têne ser hîmîn xwe.

Di rîveberiya Qersê de valâhiyek çêdibe; şoreşa Sovyetê hêj xwe negîhandiye Qafqasan. Qafqas xiloporte ye. Ermenistanê Taşnax serwer in. Ev dest diavêjin Qersê jî. Vê carê jî civakêni misilman ji Qersê ber bi Erziromê, Bayburtê direvin. Qers ji ber destan diçê. Leşkeren Roma Reş û Taşnaxan û çete-yen girêdayî wan hetka civakan birandine. Civak bûye du parce; misilman û ne misilman.

Cerda Şevoyê Qaçax a di gura Taşnaxan de, diavêje ser gundê Xuliyê û kom-

kujiyê pêk tîne. Dîsa “Di sala 1918'an de çekdarêne ermen dora gundekî kurdêne misilman, gundê Sorxuliyê girtin, hemû rûniştanen wê kirin gomê û agir bi wan xistin, hemû şewitandin. Pir mixabin ku hin kurdêne êzidî ji besdarî vê zilma giran bûn mîna piştigirên ermanen. Lî kurdêne Sorxuliyê ji weke tê gotin ne am û tam bûn...”²

Dema ku ev têne bihîstîn, gundêne êzidîyan jî dibin hedef. Cerdâ Emerê Hingoyê Xinikê, ji alî Romê tê û davêje ser gundêne ermen û êzidîyan.

Dema Ermenistan ji destê Taşnaxan dertê û dikeve destê Bolşevîkan, leşkeren Qerebekir têne û Qersê cara duyemîn hildidin. Ermen û êzidî cara duyem cih û warên xwe dihêlin û ber bi alî Tiblisê, Gumriyê û Elegezê ve direvin.

Lê feyde nake mirin tê wan, li wan deran ji digire. De bila zimanê kevir û quçen gundê Camûşvana Mezin (Elegez) hebûna û yên bûyî bigotana; mezin dimîrin û bi hezaran sêwî li dû wan dimînîn, ji bo wan sêwîyan, li komarêni Sovyetê, çendî çend sêwîxane têne vekirin. Ew zaran di wan sêwîxanan de mezin dibin. Ji bo bersivê bidin komkujiya hatîye serê wan, pir jîr û jêhatî tevdigerin.

Di salêni 1930'an de Ronesansî de çand û wêjeya kurdî de didin destpêkirin. Câsimê Celîl Radyoya Rewanê dide avakirin li pey wî Xelîfê Çaca, Ehmedê Gogê û Keremê Seyad pêşengîya Radyoya Rewanê dikin. Nûra Egîd Axa, Zeyneva İvo û Ez-nîva Reşid pêşkêşvaniya wê dikin.

Nivîskar û rewşenbirê nemir: Erebê Şemo, Qanadê Kurdo, Heciyê Cindî, Emînê Evdal, Cerdoyê Genco, Ehmedê Mirazî û bi sedêni din, wêjeya devkî berhev dikin, ji windahiyê xelas dikin û serpêhatiyê civakê bi formen wêjeyî

dinivîsinin. Dibin, hişê civakî; pêsiya helandina civakê digirin û nemirbûna xwe diyar dikin.

“Lazim bê bigirîn, xwe biperitînin, xwe bikelinin, xwe biqelînin, lê paşê bûyeren rojêne derbasbûyî têkin kevirekî, wî tékin ber pişta xwe, mîna wî kevirî mehkem bin. Bila dijmin bi me nekene.”³

1- Duaya serê sibê

2- Wezîrê Eşo, Kovara Nûdem, N 31, Rû 12, 1999

3- Ehmedê Hepo, Bawerî

Meseleyê nasnameyî meseleyêka newe ya û hîna zaf seserr a peyin de insanî pê eleqadar benê. Nasnameyî mîlli, dîn û cematkî ra tever newe nasnameyî zî vejjiyayê. Hetê wiriştîş û rûniştîş ra bigérin hetanî dayîş û girotîş ya insanî wazanê xo pê nasnameyanê neweyan bidê şinasnayî. Tayî nasnameyî xo ver ra viraziyayê, labelê tayê zî hetê şexsan ra niyê péra. Tayê ci rûniştîş û miyanê şarî de ca girewto, tayin zî ri nedî yanî qebûlê şarî nedîyo yan zî hêdi hêdi bî vîn şî.

Nê rojanê peyinan de miyanê kurdan de newe nasnameyî peyda bîyê û teverî armancê xo de yenê şixlînayî. Newşena newe de yew qisim vanê ma zazayê, kurd niyê. Her yewê nê insanan xo gore sebebêk diyo û nê sebebî ser ra idîyayê xo anê ziwan û dehwayê xo dima şinê. Ma pê niyetê fam kerdişî goşê xo danê nê merdiman ma ewniyenê ke ciya ciya vengî la eynî ca ra yenê. Kam ke wazeno xo kurdîtî ra yanî nasnameyo dezavantajin ra bixelesno vano ma kurd niyê, ma zaza yê. Na

Xirbê Bawî

Nasnameyê xopawitişî: Zazacîtî

Wisif Zozanî

zazatî zî viraştî ya feke de manena bêbinge ya û zuwa wa. Înan gore hama wa kurdîtî ra dûr bibê ci beno wa bibo. Nê dezayê ma? wazanê pê komelen, pê kovaran ê zî nêbî pê partîyan! heq û hiqqûê zazayan bipawê û biwazê. La yew çî hama ra zî mezge ïnan de zelal nêbîyo, o zî kamî ra remenê û şinê xo erzenê kamî. Henzar derdan ser ra zî kamî hete de gerre kenê û şefqet pawenê. Şarî xo ra benê remcik, zerrê şarî xo, xo ra verdenê şinê xo erzenê bextê şarî binî.

Nê serranê peyênan de tayî oryantalistî çew vano qey sîparîş ser o qalî kenê tê feke ra vanê zazayî kurd niyê ziwanê zazayan eleqeyê xo bi ziwanê kurdan çînî yo. Zazacîyê ma yê feqîrî derberan zî vanê yew profosorî Ewropa wina vato yan zî zazakî ser o teza doktorayı kerda vano zazayî kurd niyê. Oryantalistan ra za-

fane yenê rojhilat û gêrenê çiyanê neweyan peyda bikerê. Eke peyda nêkirî o çax ê bi xo îcad kenê virazenê. Oryantalistan ra yew giragir reyde des serrî vere cû ma Amed de nişte ro na mesele ser o qisî kerdi. Ê zî zirnawciyî zazacîyân kerden û vatên zazayî Kurd niyê Deylemî yê. Mi va lawo bê mirado delîlê to ci yo? Va nameye Dimîl û Deylemî manenê pê. Ez huyawa mi va şarî ma vano profosor profosor şima pê no qeyde benê profosor. Mi va ci ra Deylemî yê? Va çunkî Deylemî zî Elewî bî. Raşa zî no vate weşê zazacîyanê Dêrsimê şino. Mi va zazacîyê elewî to ca kerde la zazacîyê sunnî tever de mendê. Va ê zî xo ca kenê vanê wa ma kurd mebo ci benê wa bibel?

Merdim nê insanan vîneno fam keno ke tadayîya ke kurdan ser a biya çiqas giran a. Ewladê nê şarî semedo

ke nê zulim ra xo bixelesnî xo kurdîtî ra vejenê û sey nasnameyî xopawitişî zazacîtî kenê. Kurdîtî nika barêka giran a. Taqatê herkesi we nedareno. Ê ke eskenê, xo ver danê û nasnameyî xo pawenê. La ê ke nê eskenê, xo rî nasnameyo viraştî virazenê xo pê zulim ra pawenê. No ride ra mi bin ê qeyda no nasname name kerd û va nasnameyî xo pawitîşî.

Yew rey mi wîna yew mîsal viraştî bi. Yew zoolog o ewropayij şino dewêk dereyek de cigerayış virazeno. No dere zî pê nameye Dereyê Qînceleyan namedar o. Zoolog o ewropayij dere de ci kerra dareno we binê ci de qînceleyo aşil/kesk vîneno. Binêna xebetiyyeno peynî de bine yew kerra de yew qînceleyo zerd vîneno. Çendina heban vîneno vano; hah mi yew ganîyo newe di! Dano ra şino Ewropa qonferans dano, beyanat

dano vano mi yew ganîyo newe ca kerd. Ê ser o teza doktorayı zî nuseno û dima sey kitabî neşir keno. Mudeyêko der ra pey şarê a dewe ra yew merdim o tehsîlin ziwan museno rojek raştî nê kitabî yeno. Ewniyeno behsê dewê ci têde est a û Dereyê Qînceleyan tefferruat a behs beno. Zoolog o ewropayij vato ewtiya de yew ganîyo newe ma ca kerd. Merdim hêrs beno kitab xo dest ra vir keno, erzeno. Vano; la law no her o? Ganîyo newe ça de yo? O zî qînceleyo yo! Qînceleyê bîn aşil û vengê ïnan binêna berz vejjieno. Yê zerdi zî yew cins qînceleyi la binêna kêm ê. Vengê ïnan yê binan ra binêna bari vejjieno.

Tayê zazayan esl û cinsê xo began nêkenê wazanê eslê xo ra veji. Ê bi xo nê eskenê xo rî esilêko newe binînî. Şarî ra, xisusen oryantalistanê ewropa ra hêvî kenê. Yew merdim ke xo reyde aşt nêbo kesî de zî aşt nêbeno. Ê ke paşt dane zazacîyan vanê şima sey ê binan niyê şima ciya yê şima holê, kes wa xo nê xapo! Cîmî ïnan de qînce qînceleyo yo. Ha zerd bi ha aşil ferqê ci çîno!

'Merkezkerdisê ziwanêk beno sebebê reaksîyonan'

Polîtîkaya vera kurdan her roje bi tewrêko bîn dewam kena. Gunduzî derheqê nê polîtîkayan de va: "Meclîs de kesêk nêşkeno kirdkî yan zî kurmancî qalî bikero, la eşkeno sewbîna ziwanan qisey bikero. Merkerdisê yew ziwanî beno sebebê reaksîyonan."

Nevin Alkan

Wexto ke kurd yeno vatene xeylê hetan ra bêtehemmulîyêk yeno mojnameyene. Tarixî ra nata no wina bîyo û ewro zî eynî tevir dewam keno. Kirdkî (kirmancî) zî perçeyê kurdan i, hemverê ziwan û kulturê ïnan de zî bêtehemmulîyêko pîl esto.

Tewr peyên Parlementerî Partîya Demokratîke ya Şaran (HDP) yê Çewlîgi Erdal Aydemîrî meclîs de kirdkî (kirmancî) qisey kerd. Badê ke Aydemîrî dest bi qiseykerîş xo yê kirdkî kerd, maseyan ra reaksîyonî ameybî nîşandayenê û parlementerî waftî qiseykerîş Aydemîrî asteng bikerî. Parlementerî maseyan ra qîrayî ke wa Serekwekilê meclîsî Levent Gokî, Aydemîrî iqrar bikero û qiseykerîş kirdkî (kirmancî) bido birnayene. Derheqê bêtehemmulîya kurdî, rewşa kirdkî (kirmancî) û kurdan de nuştox Deniz Gunduzî qisey kerd.

'Wazanê kurdan bikerî tirk'

Nuştox Deniz Gunduzî destpêkê qiseykerîş xo de wina va: "Dewlete her çiqas vaja ma polîtîkayê asîmîlekerîş kurdan ra fek veradayo; aye ra tepiya tay unîversîtyeyan de beşê ziwanî akerû TRT 6 akerd zî polîtîkayê dewlete yê derheqê kirdkî û paradigmaya ci nîvurîyayê. Aye ra meclîs de vera kurdî de reaksîyonê winasî normal i. Naye ra goreyê sîyasetê ïnan zaf normal o ke meclîs de vera kirdkî (kirmancî-zazakî) û kurmancî reaksîyonî winasî bibî. No girêdayeyê sîyasetê kurdan o. Yew paradigma çin o. Wazanê kurdan asîmîle bikerî û bikerî tirk. Qanûno bin-

geyin de zî xora pêroyê hemwelati sey tirk yenî hesibnayene. Aye ra nê reaksîyonê ke vera kirdkî benî, zaf noral i. Naye ma rî nişan dano ke dewlete polîtîkayanê xo de zaf huşk a."

'Kitaban vetî û ser kewti'

Gunduzî dewamî qiseykerîş xo de bale ant polîtîkayê vera kurdan û wina dewam kerd: "Nika meseleya kirdkî goreyê yê kurmancî hêna tîmîyankerde ya. Ci kirdkî bo ci kurmancî bo ferq nêkeno, kurdî hetê dewlete ra ameyo qedexekerde. Kultur û ziwanê ma ser de tedayêk esta. Mîyanê kurdan de polîtîkaya ziwanêko serûber çin o. Heta ewro zî hareketê sîyasiyê kurdan başur de dormeyê soranî de, vakur de zî dormeyê kurmancî de xo kerdo merkez. Hereketê sîyasiyê kurdan belki 20 televîzyonî akerdî, la pêro kurmancî weşanê xo kerdene. Tena yew kanalo kirdkî ke ceribnayî akerî ame padayene. Yanî na rewşa kirdkî kena derecaya diyîne. Aye ra kirdkî sîyasetê zerrî yê mîyanê xo de zî zaf zîrî vîneno. Vakur de kurdî seke tena kurmancî bo yeno hesibnay-

yene. Başur de zî seke tena soranî bo. Nê serranê peyênan de vuriyâşê girdî bîyi. Kurdi ferq kerd ke wina nêbeno û sîyasetêko merkezkerîş yew ziwanî beno sebebê reaksîyonan. Aye ra e sîyasetê xo ra fel veradayî. Ronşîvîrê kurdan bi kirdkî zaf weşanî û kitabanî vetî û ser kewti. Polîtîkayêka ziwanî dayî xo ver û ser kewti. Na rewşa zî tesîrîko pozitîf viraşt. La kirdkî goreyê kurmancî nê polîtîkayan ra hîna zaf zîrî vîneno."

'Qedexe hema zî dewam keno'

Gunduzî qiseykerîş xo domma û va: "Statuyê kurdî bi xo mîyanê kurdan de nîzîm o. Dewlete bi xo no ziwan qedexe kerd û belkî ewro no qedexe qismîk warîst. La hema zî ziwanî ser de teda esta. Tay gaman estî la polîtîka eynî ya. Meclîs de kesêk nêşkeno kirdkî yan zî kurmancî qalî bikero, la eşkeno bi ziwanî îngîlîzî, erebî û sewbîna ziwanan qisey bikero. Çimkî derheqê kurdan de polîtîkaya dewlete esta. Wazena ke kurdan bikerî tirk. Sebebê ïnan ê ekenomik û sîyasiy estî. Aye ra seba ke kurdî hîşyar

nêbî û nêbî netewe, gamî ïnan asîmîle bikera û bikera tirkî. Nika raşt o kirdkî merheleyêko ver bi vindîbîyayîş de yo. Kesêk domananê xo nêmusneno zazakî. Eke wina dewam bikero ziwan mireno. Siyasetmedarî kurdî kurdîkî tena sey hacet vînînê ke vera tirkdan de niburno vajo şima ziwanê ma qedexe kerdo. Ê sîyasetê xo tirkî kenî. Selahattîn Demîrtaş bi xo zî kitabanî tirkî nûsneno. Wexto ke Selahattîn Demîrtaş bi xo kitabanî tirkî nuş, şar mîyanê sîyasetê kurdan de nê çiyan vîna, do vajo qey ez domananê xo nêmusneno tirkî. Tirkî hêna muhim o û nê sîyasetmedarî xo rî nimune bigiro. Na babete de tena xeta yê dewlete nîyo. Gamî ke iradeyê kurdan temsîl kenî qîmet bîdi ziwan."

'Çimkî dewayêka ïnan çin a'

Gunduzî dewamî qiseykerîş xo de diyar kerd ke gamî sere de pozisyonê kurdî bas bêro famkerde û wina dewam kerd: "Dewlete bîlasebeb ziwanê ma qedexe nêkena. Çira qedexe kena, çimkî welatê ma binê destê ïnan de yo. Wazena ke heta

peynî idare bikera û binê kontrolê xo de vera bida. Seba dewlete yeno mehneya berêko ekonomî. Coka ra nêwazena ke welat destê aye ra bivejîyo. Wayîrê nê welaîti zî kurd i û ê nê welaîti de cuyenî. Aye ra wazena qet nêbo kurdan asîmîle bikera û kurdî ferqê heqanê xo de nêbî. Xo sey sewbîna mîletêk nêvînî û welaît xo sey sewbîna welaîtêk nêvînî. Tirkîya de nika erebî estî, ziwanê ereban serbest o. Çimkî dewayêka ïnan çin a. Eke kurdî sewbîna welatan de zî dewaya welat û ziwanê xo bikerdene do reyna raştê nê tedayan biameyêne."

'Xo pabesteyê kurdan nêvînenî'

Gunduzî da zanayene ke mîyanê komelê kurdan de kirdî ke xo girêdayêyê komelê kurdan nêvînenî estî û wina donma: "Tay kirdî estî ke xo pabesteyê komelê kurdan nêvînenî. No reaksîyonêk o. Sebebê nê reaksîyonî o yo ke sîyasetê kurdan seba ke kurmancî kenî merkez û heme organîzasyonî giranî danî kurmancî û kirdî teberê rojeva xo de veradanî, reaksîyon diyeno. O se beno; tay kirdî weriżenî vanî ma zî kurd niyî. Sebebêko bîn zî o yo ke sistem wazena kurdan kurdan ra ciya bikera. Sîyasetêko klasik dinya de esto ke parce biker û idare biker. O zî no sîyaset o. No sîyaset nika ramena."

'Kirdî û kurmancî ferq nêkenî'

Gunduzî peynîya qiseykerîş xo de qala tesîrî polîtîkayanê vera kurdan kerd û wina va: "Nika polîtîkayê vera kurdan û kurmancan ciya niyî. Nê kurd ê. Xora ïnan xo rî dişmen vînena. Estibîyayîş ïnan xo rî tehluke vînena. Wexto ke qedexe bikera, kirdî zî qedexe yo kurmancî zî. Kirdî rî muameleyêko xususî heta ewro nêmeyo kerdene. Tena paşî dana zazacîyan ke quwetê kurdan vîla bikera û perce biker. Pêroyê sîyasetê xo, nê bingeyan ser o ramnena. Aye ra ci kird ci kurmancî ferq nêkeno û sîyasetê xo domnena. Arşîvî tarixî de zî, cumhuriyetî, rapor şarqî û bi hezaran dokumentî estî ke dewlete ra ferq nêkeno û sîyasetê aye zaf akerde yo û zelal o. Nîyet o yo ke ïnan werte ra wedarna."

Hewceyî doktor nake

Hevalno gelek name ji me re têr û tev derbarê derûniya xerab a mirovan de ne. Ji ber ku şert û mercen jyanê gelekî dijwar û zehmet bûne derûniya mirovan tevlihev bûye. Xwedê ji kükçik-lojiya zordestan re nehêle ku em xistine vê rewşa xerab.

Lê qet meraq nekin doktorê me yê hêja ê pisikolog [derûnas] mizgîniyek xweş daye me. Dibêje normal e ku mirov

bi dîwaran an bi daran re an jî bi siya xwe re biaxive. Lî di heman demê de his-yariyekê dide û dibêje kengî we dîr dîwar bersiva we da, wê gavê nexweşîya we giran bûye divê hûn werin ba min.

Li gorî agahiyê doktorê me piraniya nexweşen ku di dema dawî de serdana wî dikin meddûren buhabûna ceyranê ne, xwedê ji rêxistina DEDAS ê re ne-hêle dîsa buhayê elektrîkê zêde kir.

Hûtê heft serî

DILDARÊ AMEDÊ

Xwendevanê hêja kurd jî wekî gelek neteweyên din bi taybetî jî dayikêñ kurd di warê lorandina zarokan de bi rêya çîrokan xwedî çandeke dewlemend in. Bi taybetî di demêñ berê de ku televizyon, kompîter, tablet û telefon tune bûn dayikan jî bo ku zarokêñ xwe têxin xew çîrok ji wan re digotin.

Dema kurê min Ronî biçûk bû çîrokêñ biçûkiya min bala wî dikîşandin û dema min jê re got diya min bi şev ji me re çîrok digotin wî jî bi baldarî li min guhdarî dikir. Wiha êdî ji ronî re bibû kurm, beriya ku razê divê min çîrokek du çîrok jê re bigota. Gelek caran min sê çar çîrok digotin heta ku di xew re diçû.

Şevekê min dîr Ronî bi şev ji xew rabû û wekî dînan bêyî hisê xwe di-axive û ji tîrsan diricife. Ez geleki tîriyam, min hewl da ku wî bînim ser hişê wî û min jê re got netirse ew xewn e. Bi zor û heft bîlîyan min ew hinekî anî ser hişê wî.

Roja din ez geleki fikirîm gelo çîma ev zarok wiha tîrsiye, paşê di nav axaftina wî de min fêm kir ku sedema tîrsa wî çîrokek min e. Dema min jê pîrsî te çi di xewna xwe de dît, got gur dihat ku min bixwe.

Min fêm kir ku sedema tîrsa wî çîroka Şengê û Pengê ye ku di wî çîrokê de ji alî gur ve têr xwarin. Êdî min hewl da ku wî çîrokê di serê wî de bidim guhertin û min hinekî ew çîrok guhert û ne bi şev lê bi roj û bi

rengekî guhertî, jê re wî çîrokê got. Ew beşa di çîroka Şengê û Pengê de dibêje: gur hat şengê û pengê

xwar, min guhert û got Şengê û Pengê bi xwe re birin. Lê tevî wiha jî min nikarî ku wî tîrsê ji serê wî derxînim û heta demeke dirêj di xew de ditirsîya.

Îcar min xwest ez vê serpêhatiya xwe bi we re parve bikim. Dê û bavêñ ku ji zarokêñ xwe re çîrokan dibêjin divê bi baldarî wan çîrokan hilbijêrin, an na dibe ku li şûna zarokêñ wan xewnen xweş bibînin ew bitirsin û pîrevokan di xew de bibînin.

Wek nîvişta mele li serê min û Ronî hat. Bawer im gelek ji we vê çîrokê dizanîn û jî bo kesen nîzanîn bi kurtahî çîroka nîvişta mele dibêjim.

Dibêjin carekê zarokekî bi xwe de mîz dikir û diya wî çû ba meleyekî û jê re got ji kurê min re nîviştekê çêbike da ku êdî bi xwe de mîz neke. Piştî ku mele nîvişta xwe bi kurik vekir êdî kurik ne tenê mîz, êdî bi xwe de gû jî dikir.

Diya kurik vegeeria ba mele û jê re got Seyda, beriya nîvişta te kurik bi xwe de mîz dikir niha bi xwe de mîz jî dike û bi xwe de dirî jî, mele ji bo xwedê tu kurê min vegeeria qeyza berê.

Êdî ji bo wekî nîvişta mele li we neyê ji kerema xwe baldar bin û çîrokêñ hûtê heft serî, pîrevok û gurê har beriya xewê ji zarokêñ xwe re nebêjin.

Ne ev çîrok tenê, gelek çîrokêñ kurdan ên bi vî rengî hene, wekî çîrokêñ hûtê heft serî, gurê manco û her wiha gelek çîrokêñ din...

Çîroka şeytan û mirovekî ji Sûriyeyê

Şeytan di guhê yekî sûriyeyî de kire piste pist;

Şeytan: Li otombîla xwe siwar bibe û dengê müzikê hilde, bila kêfa te were cih.

Sûriyeyî: Otombîla min tune ye.

Şeytan: Televizyonê veke û li stran guhdarî bike.

Sûriyeyî: Elektrîka min tune ye.

Şeytan: Here meyxaneyê û têra xwe vexwe û kêf bike.

Sûriyeyî: Pereyê min tune ye.

Şeytan: Mala xwe bifiroşe û ji xwe re kêfa xwe bi wan pereyan bike.

Sûriyeyî: Mala min kirê ye.

Şeytan: Here diziyê bike.

Sûriyeyî: Derdora min tev wek min zelüt in.

Şeytan: Tu zanî istixfara xwe bînî?

Sûriyeyî: Erê dizanîm.

Şeytan: De zû eşed û istixfara xwe bîne da ku ez ji vir biqesitim, tu xêr di te de tune ye, te kezeba min werimand û li min heram be ku careke din werim ba te.

Xeyalên şêwekareke 16 salî

Şêwekara zarok Zeyneb Osman, bi temenê xwe yê ciwan hest û xeyalêن xwe bi xêzkirina wêneyan îfade dike. Zeyneb Osman diyar kir ku ew bi xêzkirina wêneyan êş, têkoşîn û dîroka jinan tîne ziman û bi vî rengî derdixe pêş

Hesna Muhemed / ŞEHBA

Li cihanê her mirov bi rê û rîbazên cuda hestêن xwe tînin ziman. Hin kes hene bi muzikê, hin kes bi strangozinê, hin kes bi helbestan, hin kes bi xêzkirina wêneyan û hwd. xwe digihinîn civakê û bi vî rengî dibin hest û hizrêن civakê.

Yek ji van kesan jî Zeyneb Osman a 16 salî ye. Zeyneb Osman ku ji navçeya Raco ya Efrînê ye û niha li gundê Xurnada ya Şehbây bi cih bûye, hestêن xwe bi xêzkirina wêneyan parve dike. Di her wêneyen Zeyneb Osman ku tevî ji neçariyê ji cih û warêن xwe bûye, neqseke cuda heye. Wênesaza biçük tevî koç-

beriyê jî dev ji xêzkirina wêneyan bernedaye û her kîliya jiyana xwe û hemû hestêن xwe li ser pelên spî bi xêzkirina wêneyan tîne ziman. Xêzkirina wêneyan ji bo Zeynebê rê û rîbazeke têkilîsanînê ye. Di her wêneyen wê de hesteke cuda heye. Di wêneyek wê de êş hebe, di wêneyek wê yê din de jî têkoşîn û dîroka jinan û civakê heye.

Merheba xwînerên delal.

Bi boneya nivîsandina ji rojnameya Xwebûnê ya heftane re, ez jî bi kel û bin vege riyma salêن xwe yên 'nirxandin' û 'rexnegir' yê ku piraniya wan ji gotar û nivîsarên min yên peywendarî Hunera Hevçax (Contemporary Art) û kar û barêن hunermendêن kurd pêk hatibûn û beşek jî jê, deq û nivîs û xwendinêن min ên derheqê Wêjeja Kurdi Ya Nûjen de bûn ku di kovar û rojnameyên wê demê de -exleb jî di pirtükçeyen pêşangehan de- hatibûn weşandin. Divêt ji niha de bibêjim -bi vê yekê re jî bexşa xwe dixwazim- weki hemû ew nivîsana, bi demê re, wek pirtûk ji der çûbûn, mixabin bêh- tir bi zimanê tirkî bûn, wek; Travma ve Islahat (Travma û Çakkirin, 2007), Uyku Bolunenler (Yên Xew Li Wan Herim, 2013) û Sevişen Kurgular (Honakîn Ku Pevşâ Dibin, 2016).¹ Di vê vege réde li ser van mijarênen 'tenik' pirsa 'Aya herî davî min li ser ci nivîsandibû?' ji derketibû mxedrerê û pirsa ku li pey dihat jî ev bû; û ji bo çî? Ji ber hindê ku iro ro peyva Hunera Hevçax, ji bo wan hunermendêن ku kîseyâ bûjenê (kereseyê) ne bi réyên tradisyonel an ji konvansiyonel, lêbelê bi réyên qasogiravî azad û bi bîr û bo- cûnen qasogiravî jê azadir û bi bixwe- baweriyeke bêsinor bi kar tînan -û tînin- ku mebest ji vê yekê ji pevgirê- dana bo bazarê (marketing) ye, tê bi- karanîn. Hunera ku bi tîpen girdek dihat nivîsin, ji serî û heya davî guherî, helbet hest û nestên hunermandan jî! Berê formulasyonê ku ji sedsalas borî hatine jîberkirin, her li bazara hunerê

Weswese 2

Şener Ozmen

ye, CEO'yên şirîkeyen navneteweyî ketin dewsa rexnegirîn hunerî. Ku herî dawî me enstelasyona hunermendê itâli Maurizio Catellanî ya ji müzeke ku bi banda ambalajê bi dîwarê şîrspî yê galerîyê ve hatibû zeli- qandin pêk dihat, dît. Berîya Catellanî jî enstelasyonen bi heman rengî ji layê hin hunermendênu temet Catellanî ne navdar û bextxê bûn, hatibû lidarxistin û hemûyan de tiştaya sereke müzeke pornografik bû. Adriana Lara (Banana Peel, 2008), Ivan Sikic (Good Morning Miami, bi qartolê, 2019).

Belam gava gotin tê ser kurdan, iro, peyva -yan jî em bibêjin têgîha- Hunera Hevçax, ji bo neteweyeke ku şerê man û nemanê dide tê ci wateyê, kar û barênu ku li jîr hevçaxiyê têne lidarxistin û pêşengehén ku bi van etîketan li bajarênu kurdan -xasma jî li Amedê û Mêrdinê- têne vekirin, ji bo kurdan ci ye ne ci ye, mixabin ci lêkolînê bi rîk û pêk nîn in wekî em karibin tevayiya wêneye bibînîn. Di qada siyasetê de ne Hunera Hevçax û ne jî Wêjeja Kurdan, fenanî pirs û pîrsîrêkên 'gi- ring' nehatine dîtin. Dibêm qey min di hevpevîneke xwe de gotibû wekî li Amedê û li Mêrdinê jî Hu-

nra Hevçax bi ziman û bi hiş û hoşeyê mîtingeriyê tê birêvebirin. De êdi ci be, di Uykusu Bolunenler'e de nivîskarên wek Dilawer Zeraq, Kawa Nemir, Amed Çeko Jîyan, Hecîyê Cindî, Îrfan Amîda, Osman Sebrî, Qedîri Can, Nûredîn Zaza û Yaqob Tilermenî ci girtibûn, ku hinek ji wan di formata hevpevînê de bûn, hinek xwendin û hinek ji wergerên min bûn. Min kurtebek ji Hewariya Hecîyê Cindî wergeran- dibû û kurtebijarteyek ji pirtûka Mele Mehîmûd Bazidi jî, ji Adat û Rusû- matnameyê Ekradiye'yê wî.

Caxa pêşniyaza nivîsandina li ser wêjeya kurdi ya ji bo Radikal Kitap'ê de Şêstemîn Fûara Pirtûkan a Frankfurtê (2008) de ji aliye Cem Erciyesê Gerînendeyê Hunerê yê Rojnameya Radikalê hatibû kirin û pîrsîn peywendarî vê mijarê ji arasteyî min bûbûn de, Serokomarê Tîrkiyeyê yê berê Abdulla Gul û romanûsê tirk ê Xelata Nobelê wer- girti, Orhan Pamuk ji bi boneya ku Tîrkiye wek Mêvanê Rûmetê hatibû hilbijartin, axafinek li dar xistibûn. A soxîn, Pamuk, di derheqê rewşa nivîskarên muxalif û zilm û zora ku li wan dihate kirin de, bî û boçû- nênu xwe parve kiribûn, bi berteki-

Di demê ciyawaz de...

Mereqa li ser xêzkirinê

Zeyneb têkildarî wêneyen xwe axîvî û meraqa xwe ya li ser xêzkirinê wiha anî ziman: "Di temenekî biçük de meraqa min li ser xêzkirina wêneyan hebû. Bi xwesteka xwe ez fêri xêzkirina wêneyan bûm. Hezki- rîna min a neqîşandina wêneyan gelek e. Her wêneyekî li gor hest û fîkrîn xwe xêz dikim. Niha jî mal- bata min ji bo xêzkirina wêneyan pişgiriyê dide min, ev yek jî min kîfxweş dike."

Wêneyan diyarî dide

Di axaftina xwe de destnîşan kir ku ew bi wêneyen xwe tev li pêşengahê bûye, di pêşen- gahê de bi ser ketiye û wiha domand: "Ez yekem car tev li pêşengeha xwendekarên Ef- rînê bûm û bi ser ketim. Pişti ez li pêşengehê bi

Xwe digihîne civakê

Zeyneb diyar kir ku wêneyen wê li ser dîrok, berxwedan û eşâ jinîn kurd e û wiha pêde qû: "Wêneyen min piranî li ser êş, berxwedan û dîroka jinîn kurd in. Ez her tim dixwazim êşâ jin û çîrokên wê derxim pêş."

Her wiha Zeyneb xwest ku her zarokek li gel xwendina xwe ji xeyalêن xwe re jî demê veqetîne û bi xeyal û wêneyen xwe bigihînin cîhanê.

Nivîskar M. Çiya Mazî, du pirtûkên nû, 'Tebati' û 'Bayê Zewêdiyan' li berhemên xwe yên çapkirî zêde kir. Pirtûk ji weşanxaneya Berbangê hatin derçûn. Tebatî; pirtûka wî ya çîrokân a 5' emîn e. Çîrokên vê pîr- tûkê ji bûyerên rastiya jîyanê sûd

Dengê heyva li ser golê me îşev gava xwîn diçe ji bejna spîndarê olan e, dipiştive li Payîza demê gava bêji were li qeracê dayne gava déwên hesinî biçîrên li peravê

rengê heyva li ser golan im îşev va ye gul tînim ji kaniyên devxwar av sil dibe ji hilma guldexwînê guppe gupa dilê olanê ye êdi bila biçîrûse heyhedana gulavê

çengê heyva li ser golê me îşev dirazêm di eyarê guran de dem dipiştive ji nîveka demsalê dilüse salûla şevê, bêje hawar bêje werin kulavên xewnan em ê govendekê lêxin

bila binale asmên li kendalê sûlavê

Helbestek ji dosyeya bi navê "Hilbe Kobani"ya Selim Temoyî.

werdigirin û wek rîzeçirokan di pîrtûkê de cihê xwe digirin. Bayê Zewêdiyan pirtûka helbestan ya M. Çiya Mazî ya sêyemîn e. Nivîskar di helbesten xwe de hesreta welat, karesatên civaka kurd û bendemana serkeftinan nivîsandiye. AMED

nakokiyêñ demî, têperî û pengizînên ku ez şaş û metel dihitîstim hebûn ku heman tişt (hêmaya xewn û berxewnan, lêbelê reng e ku ev yeka han jê wêdetir e), di Destana Memê Alanî (Mem û Zin) de ji derdikîn pêşîya min. Ya ku Sadiq Ba- haeddîn Amêdî, di berhema xwe ya bi navê Folklora Kurdi² de , ji dengê Seidê Piroyi (35 salî), xelkê gundê Darhozanê ceza Zaxo, di sala 1975'î de tomar kiribû.

Me li ser demê anî, di pirtûka bi navê Jîyanê Li Pey Zanyariyê Kurdi - Kurdolog Prof. Dr. Celîl Celîl a ku ji alîyê Nihat Gultekînî ve hatiye amadekirin de, Celîl Celîl çaxa bersiva pirsa Necla Morsumbulê dide, tîne dîbêje; 'Ji bo kurda ew dem e. Tîşte mezîn bêyî ku em texmîn bikin em winda dîkin, ji me diçe, ew dem e. Dewlet demê ji me didize, di nav demê de kurdbûnê di hela-bela jîyana her rojî de dihelîne. Her roj dengbêj, stranbêj, zanayen zimanê kurdî, çîrok- bêj dimirin, ji me xerib dibin û zanîna zimanê kurdî bi xwe re dibin gorê.³

Dewlet demê ji me didize... ci gotineke ezamet e! Herçî em in, em bi melkemotên xwe re heman demê najîn, bi hêviya Wesweseyen bê...

1 - Pîrtûkên navborî ji Weşanê Lîsê derketibûn.

2 - Folklora Kurdi, Sadiq Bahâeddîn Amêdî, Weşanê Lîsê, 2013.

3 - Jîyanê Li Pey Zanyariyê Kurdi- Kurdolog Prof. Celîl Celîl, Nihat Gultekîn. Ji hevpevîna Necla Morsumbulê, r. 193, Weşanê Lîsê, İlon 2019.

Mertal

Selim Temoyî

ii. dengê heyva...

Dengê heyva li ser golê me îşev gava xwîn diçe ji bejna spîndarê olan e, dipiştive li Payîza demê gava bêji were li qeracê dayne gava déwên hesinî biçîrên li peravê

rengê heyva li ser golan im îşev va ye gul tînim ji kaniyên devxwar av sil dibe ji hilma guldexwînê guppe gupa dilê olanê ye êdi bila biçîrûse heyhedana gulavê

çengê heyva li ser golê me îşev dirazêm di eyarê guran de dem dipiştive ji nîveka demsalê dilüse salûla şevê, bêje hawar bêje werin kulavên xewnan em ê govendekê lêxin

bila binale asmên li kendalê sûlavê

Helbestek ji dosyeya bi navê "Hilbe Kobani"ya Selim Temoyî.

Keştiya Alalû

Agit Yazar

İmera Basın Adına İmtiyaz Sahibi: Kadi Esen

Sorumlu Yazışları Müdürü: İdris Gürmez

Yayın Danışma Kurulu:

Abdulla Peşew

Ehmed Huseynî

Kakşar Oremar

Prof. Knyaz İbrahim Mîrzoyev

Selim Temo

Dr. Zerdeş Haco

Yönetim Yeri: Kooperatifler Mah. Gevran Cad.

Akkoynu No: 5/13 **Yenişehir / Diyarbakır**

Baskı: Diyarbakır Yenigün Matbaacılık Selahattin

Eyyubi Mah. Turgut Özal Bulvarı, Batı Kent Yapı

Koop. A/4 Blok Altı **Bağlar / DİYARBAKIR**

Warê ku dîrok jê dizê: GIRÊMIRAZA

Teyrikê Dodo û Teyrê Sîsalkê

Niviskarê dîrokê yê navdar, Andrew Collins balê dikişine ser rol-yefâ sêwirandina teyrê Sîsalkê, teyrîkê Dodo û efsaneyâ Ferîşteyên sergumkirî yên di kitêba pîroz Hanokê de tê qalkîrin. Her wekî tê zanîn ev teyrîkê Dodo, beriya niha 300 sal berê nislê wî qelihiye. Dihat bawerkirin, ev teyrîkê Dodo tenê li girava Madagaskarê jiwaye. Lî li gorî niştecihîn Girêmiraza ev teyrîkê

Dodo li ser kîlberan/stelan sêwirandine, ev teyrîkê hanê li vê herêmê jî jiwaye.

Ez dixwazim hinekî qala teyrîkê Dodo bikim: Mezinahiya vî teyrîkê Dodo, bi qasî metreyekî bûye. Bîst kilo giraniya wî hebûye û heriwa ji ber bas-kên xwe yên gelekî kurt, nikanibûye bifire. Hûn dikanin bibêjîn êê, vêja ci eleqeya teyrîkê Dodo û Ferîşteyên sergumkirî bi hev heye? Eleqeya wan a bi

hev dikeve ev e: pişîfî cezakirin û ser-gumkirina Ferîşteyên sergumkirî, mafê wan ê firandinê jî ji destê wan hatiye gitin. Da ku nikanibin careke din ber bi ez-manan ve bifirin. Ji ber teyrîkê Dodo jî digel ku teyrîkî pir mezin e, lê bê bask e û nikane bifire. Loma jî hin lêkolîner, Ferîşteyên sergumkirî û sêwirandina teyrîkê Dodo yê li ser kîlberen Girêmiraza dirüberî ne.

kalemîr bûm, min têderxist ku ew Mahmûd Yıldız e. Mahmûd Yıldız, ew kesê xwediyê wê zeviya ku perestgehîn Girêmiraza di nav de habîbî ditin bi xwe ye. Mahmûd Yıldız,

Mîna ez nêzîkî kesek ji wan

bi navê "Girêmiraza" re heye.

Du sal berê ez çûbûm ser Girêmiraza. Kalemerek li ber devê derî bû. Ji qerta di hustuyê wî de diyar bû ku ew berpîrsiyarek e. Gava ez nêzîkî

Hilberîna bîrayê û kevirê qul

Gorbihuştê Klaus Schmidt go-tiye: "Wan mirovan, ji derdora ciyayê Qerejdaxê cehê bejî anîne û de zeviyan de çandine. Paşê jî, ji ava wî cehî bîra hil-berandine. Wexta wan ibadet kiriye, bîra vexwarine. Pişti serxwes ketine, xwe di çem-berra wî kevirê qul re derbas ki-rine. Bi vî awayî xwestine derbasî alemeke din bibin (yan jî derbasî alemeke din dibûn)" Herwiha gorbihuşt Klaus Schmidt pêde diçe û dibêje: "Ev sêwirandina teyrê Sîsalk jî, dibe ku Şamanen wan, ango şefen wan mirovén hingê bin, xwe xistibin vî qılıxî teyrê Sîsalk û bi vî awayî rîtuelen xwe kiribin"

kesen mabedên Girêmiraza avak-riye, nêzîkî wî bûm. Dema apê Mahmûd Yıldız pirsên min dibersi-vandin, ez geh diçûm 12 hezar sal beriya niha, geh jî vedegeriyam we kîlîka ez tê de bûm. Hesteke pir cuda bû.

Apê Mahmûd Yıldız digot: "Jî ewila ewil we darek tuyê li serê vî gibûye. Ew dar û derdora wê, cihê zi-yaretê bû. Lî rojek tê ew dar hisk dibe. Hingê xalê bavê min radibe di dewsa wê darê de, dareke din a tuyê diçîne. Lî ev dar jî li ber hiskûnê ye. Hema hema emrê vê darê jî nê-zîkî sed salî ye. Dema berê, debara me tenê li ser sewalvaniyê bû. Pezên me jî pir bûn. Her sal kalikê min pezek li bin vê dara tuyê ya li ser Girêmiraza serjê dikir û xwarin datanî. Wekî din jî ji herêmê xelk jî bo şî-fayê bibînin, an jî ji bo zarokê wan çebibin, wan jî pez serjê dikirin, xwarin datanî û ji xwe re li ber xwedê digerian..."

Hemû gewdeyê min seraping bûye cotek guh û ji bo séra wê kîlîka bi raz xera nebe, ez qet napeyi-vim û hema hew ez ji xwe re li apê Mahmûd guhdarî dikim. Apê Mahmûd pêde diçe û peyvîn xwe, nola hebikîn morîkîn tizbiya di destê xwe de berdide ser hev:

"Tu wer e ji xwe re li îşê xwedê binêre! Çend metre fireyî darê, hê-kelê jîneke ku zaroka xwe diweli-dand derket."

Ez di cihê xwe de sar cemidibûm. Careke din ez ditûriskim û diçûm 12 hezar sal beriya niha. Gotinê apê Mahmûd di guhê min de dizinge û olan dide; dara tuyê ya ziyaretê, dua, jînîn zarokê wan çenabîn, hêkelê jîneke ku ketiye li ber gede... Na, na! Tevez ez di xewnekê de me! Ji bo ez vê xewna xwe baş bi ruh bînim û ji we re vebêjim, divê disa ez bi trûskan-dîn vegerim vê kîlîka me ya niha.